

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ โดยใช้โปรแกรม Canva สำหรับนักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วันที่รับบทความ: 26 เมษายน 2568

วันแก้ไขบทความ: 6 มิถุนายน 2568

วันตอบรับบทความ: 4 กรกฎาคม 2568

เมธิยา แยมเจริญกิจ¹

นวรรตน์ ประทุมตา²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาหลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 ห้อง 1 จำนวน 32 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.67 ถึง 1.00 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.41 ถึง 0.69 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.44 ถึง 0.94 และค่าความเชื่อมั่น KR20 มีค่าเท่ากับ 0.89 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ (1) สื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA (2) แบบประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า (1) คุณภาพของสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) หลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA โดยใช้สื่อการเรียนรู้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; โปรแกรม Canva; ชีวสถิติ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 38 หมู่ 8 ตำบลนาไร่ อำเภอมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 38 หมู่ 8 ตำบลนาไร่ อำเภอมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: maysiya.yam@mail.pbru.ac.th

อีเมล: ² nawarat.pra@mail.pbru.ac.th

Development of Learning Achievement on the selection of *t*-test and ANOVA in the subject of Biostatistics using Canva for second-year public health students at Phetchaburi Rajabhat University

Received: 26 April 2025

Revised: 6 June 2025

Accepted: 4 July 2025

Maysiya Yamjaroenkit¹

Nawarat Pratoomta²

Abstract

The objectives of this research were (1) to develop learning media using the Canva program on the selection of *t*-test and ANOVA. (2) To compare the academic achievement before and after studying on the selection of *t*-test and ANOVA. And (3) to study the satisfaction of students after learning on the selection of *t* test and ANOVA. The sample group in this research was 32 second-year public health students, class 1, selected by cluster sampling. The achievement test passed the quality examination with IOC values ranging from 0.67 to 1.00, difficulty values (*p*) ranging from 0.41 to 0.69, discrimination power (*r*) ranging from 0.44 to 0.94, and a KR20 reliability value of 0.89. The research instruments were (1) learning media using the Canva program on the selection of *t*-test and ANOVA, (2) quality assessment of learning media, (3) learning Achievement Test, and (4) assessment of satisfaction with learning media. The statistics used in this research were mean, standard deviation, and *t*-test. The research results found that (1) the quality of learning media using the Canva program was at the highest level of appropriateness. (2) after learning about the selection of *t*-test and ANOVA using learning media, the students had significantly higher academic achievement than before learning at a statistical level of .05, and (3) students are most satisfied with the learning media.

Keywords: Learning Achievement, Canva program, Biostatistics

Type of Article: Research Article

¹ Faculty of Science and Technology, Phetchaburi Rajabhat University, 38 Moo 8, Tambon Nawung, Amphoe Muang, Phetchaburi 76000

² Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, 38 Moo 8, Tambon Nawung, Amphoe Muang, Phetchaburi 76000

* Corresponding author email: maysiya.yam@mail.pbru.ac.th

Email: ² nawarat.pra@mail.pbru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันงานวิจัยทางด้านสาธารณสุขมีความจำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางสถิติเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐาน เช่น การทดสอบที (t -test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ซึ่งเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่มีความสำคัญในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลทางสาธารณสุข และจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีการออกแบบอย่างสร้างสรรค์และมีการนำเสนอข้อมูลที่ชัดเจน สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้เนื้อหาที่มีความซับซ้อนได้ (เบญจมาศ เหมือนสุทธีวงศ์, 2554) โดยเฉพาะอย่างยิ่งโปรแกรม Canva ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่สามารถออกแบบกราฟิกออนไลน์และได้รับความนิยมในปัจจุบัน (นฤวัต แซ่โง้ว และ สุมาลี สุนทรา, 2566) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เพื่อช่วยในการอธิบายและนำเสนอเนื้อหา รวมถึงช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA ในรายวิชาชีวสถิติ สำหรับนักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปี ที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยผู้วิจัยหวังว่า สื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva ที่พัฒนาขึ้นจะช่วยให้นักศึกษาสามารถเข้าใจหลักการในการเลือกใช้ t -test และ ANOVA ได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสาธารณสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ สำหรับนักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ โดยใช้โปรแกรม Canva สำหรับนักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาหลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ โดยใช้โปรแกรม Canva สำหรับนักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาดังนี้ (1) โปรแกรม Canva (2) การทดสอบที (t -test) และ (3) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 2 ห้อง รวม 63 คน

ขอบเขตด้านตัวอย่าง นักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 ห้อง 1 จำนวน 32 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

ขอบเขตด้านเวลา งานวิจัยนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 สัปดาห์ รวม 9 ชั่วโมง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ได้สื่อการเรียนรู้เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA ที่พัฒนาโดยการใช้โปรแกรม Canva ซึ่งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ โดยการใช้โปรแกรม Canva สำหรับนักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

3) ได้ทราบความพึงพอใจของนักศึกษาหลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ โดยการใช้โปรแกรม Canva สำหรับนักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ความหมายของการจัดการเรียนรู้

กุลิสรา จิตรขณาวณิช (2562) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของผู้สอนตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนสิ้นสุดการ ประเมินผล การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและเกิดทักษะหรือ สมรรถนะต่าง ๆ ตาม จุดประสงค์ที่กำหนดไว้จากความหมาย

ความหมายของสื่อการสอน

เบญจมาศ เหมือนสุทธีวงศ์ (2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการสอนไว้ว่า สื่อการสอนเป็นสิ่งที่ จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาที่เรียน และส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีจากการเรียนรู้ด้วยสื่อการสอน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้นั้นประกอบด้วย ผู้เรียนซึ่งใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ สื่อการ สอนที่เป็นสิ่งเร้าในการเรียนรู้ และการตอบสนองหรือผลตอบรับของนักเรียนที่แสดงให้เห็นว่าเกิดการเรียนรู้

การทดสอบ t (t -test)

การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระกันหรือที่เรียกว่า t -test ใช้เมื่อต้องการทดสอบว่า ค่าเฉลี่ยของประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระกันมีความแตกต่างกันอย่างไร ก่อนทำ การวิเคราะห์จะต้องตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้ (1) กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน (2) ข้อมูลใน แต่ละกลุ่มมีการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution)

หลักการพื้นฐานของการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระกัน คือการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวอย่างที่สุ่มมาจากแต่ละประชากร เพื่ออนุมานว่า ค่าเฉลี่ยของประชากรทั้ง สองกลุ่มนั้นแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งการคำนวณค่าสถิติทดสอบ t จะมีสูตรแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่า ความ แปรปรวนของประชากรสองกลุ่มเท่ากันหรือไม่ แต่ในปัจจุบันเราสามารถทำการทดสอบโดยใช้โปรแกรมทาง สถิติ เพื่อคำนวณสถิติทดสอบ ค่า p -value และช่วงความเชื่อมั่น (Confidence Interval) สำหรับการทดสอบ ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มได้

การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้โดย อ้างอิงจากค่า p -value หรือการเปรียบเทียบค่าสถิติทดสอบกับค่าวิกฤต เพื่อตัดสินใจว่า จะปฏิเสธสมมติฐานว่างหรือไม่ หากปฏิเสธสมมติฐานว่าง แสดงว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรทั้งสองกลุ่ม

การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance)

การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) หรือที่เรียกว่า ANOVA เป็นสถิติอนุมานที่ใช้ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป ก่อนทำการวิเคราะห์จะต้องตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้ (1) กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน (2) ข้อมูลในแต่ละกลุ่มมีการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) (3) ความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มเท่ากัน (Homogeneity of Variance)

หลักการพื้นฐานของ ANOVA คือ ทำการวิเคราะห์โดยการแบ่งความแปรปรวนรวม (Total Variance) ออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (Between Group Variance) หรือ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม (2) ความแปรปรวนภายในกลุ่ม (Within Group Variance) หรือ ความแตกต่างของข้อมูลภายในแต่ละกลุ่ม แล้วนำทั้งสองค่ามาเปรียบเทียบโดยคำนวณเป็นค่าสถิติทดสอบ F โดยค่าสถิติทดสอบ F เกิดจาก ผลหารระหว่างความแปรปรวนระหว่างกลุ่มและความแปรปรวนภายในกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้ดังนี้ หากค่า F หรือค่า p -value ที่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ามีความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรอย่างน้อยหนึ่งกลุ่ม หากพบความแตกต่างจะทำการทดสอบต่อโดยใช้ post hoc test เพื่อดูว่ากลุ่มใดแตกต่างกันบ้าง

การเลือกใช้ t -test และ ANOVA

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า การเลือก t -test และ ANOVA แตกต่างกันที่จำนวนกลุ่มของประชากร หากมีประชากรมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป และเลือกใช้ t -test เพื่อเปรียบเทียบทีละคู่ (เช่น ประชากรมี 3 กลุ่มแล้วทำการเปรียบเทียบกลุ่ม 1 กับ กลุ่ม 2, กลุ่ม 1 กับ กลุ่ม 3, กลุ่ม 2 กับ กลุ่ม 3) จะทำให้เกิดปัญหาอัตราความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 (Type I error) เพิ่มขึ้น กล่าวคือ โอกาสที่จะสรุปผลผิดจะเพิ่มสูงขึ้น เมื่อทำการทดสอบหลายครั้ง ดังนั้น หากมีประชากรมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป ควรเลือกใช้ ANOVA เพื่อจัดการกับปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น โดยทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทุกกลุ่มพร้อมกัน ทำให้ควบคุมอัตราความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 (Type I error) ให้อยู่ในระดับที่กำหนด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรืองศักดิ์ ศรีรักษา และคณะ (2565) ได้ทำการวิจัยซึ่งวัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือ 1) เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง พลเมืองดิจิทัล รายวิชา วิทยาการคำนวณ และ 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง พลเมืองดิจิทัลรายวิชา วิทยาการคำนวณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) สื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สถิติทดสอบค่า t -test แบบ Dependent ผลการวิจัย พบว่า 1) พัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง พลเมืองดิจิทัล รายวิชาวิทยาการคำนวณ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประสิทธิภาพ 85.00/88.33 ตามเกณฑ์ 80/80 และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

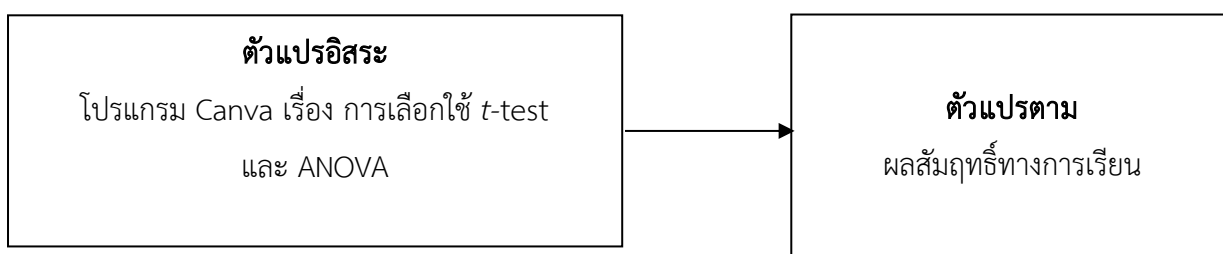
นฤวัต แซ่โง้ว และ สุมาลี สุนทรา (2566) ได้ทำการวิจัยซึ่งวัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือ 1) เพื่อพัฒนา บทเรียนออนไลน์ เรื่อง การออกแบบงานกราฟิก ด้วยโปรแกรม Canva ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนหา (สมัครพลผดุง) 2) เพื่อประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนและ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อบทเรียนออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนหา (สมัครพลผดุง) จำนวน 26 คน คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนออนไลน์ แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าสถิติ (Dependent t -test) ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนออนไลน์ ประกอบด้วย เนื้อหาจำนวน 3 หน่วย ได้แก่ 1.1) ความรู้เบื้องต้นงานกราฟิก 1.2) แต่งภาพด้วยเครื่องมือต่างๆบน Canva และ 1.3) การทำงานเชิงลึกของ Canva 2) ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ พบว่า ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87, SD = 0.14$) และด้านเทคนิคการผลิตมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78, SD = 0.22$) 3) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ผู้เรียนมีความพึงพอใจหลังเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20, SD = 0.92$)

ภัทรกร นิยมสุจริต และ อุไรวรรณ ศรีไชยเลิศ (2567) ได้ทำการวิจัยซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนา สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาชีพครูใน ศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 2) หาประสิทธิภาพของสื่อการเรียน การสอนออนไลน์ ที่พัฒนาขึ้น 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนหลังจากที่เรียนด้วยสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม จำนวน 30 คน จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t -test dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น มีผลประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้าน เนื้อหา และด้านเทคนิคการผลิต สื่อโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57, SD = 0.44$) 2) ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน ออนไลน์มี

ค่าเท่ากับ 80.66/84.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนด้วยสื่อการเรียนการสอนออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอในส่วนก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

หลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t-test และ ANOVA โดยใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระเบียบวิธีวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาชีวสถิติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้อง รวม 63 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 ห้อง 1 จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t-test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ โดยการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักการออกแบบสื่อการเรียนรู้และแนวทางการใช้โปรแกรม Canva

- 1.2 กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับการเลือกใช้ t -test และ ANOVA ในรายวิชาชีวสถิติ
- 1.3 ออกแบบ สร้าง และพัฒนาสื่อการเรียนรู้เรื่องการเลือกใช้ t -test และ ANOVA โดยใช้โปรแกรม Canva
- 1.4 นำสื่อการเรียนรู้เรื่องการเลือกใช้ t -test และ ANOVA โดยใช้โปรแกรม Canva ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาและด้านเทคนิค
- 1.5 ปรับปรุงสื่อการเรียนรู้เรื่องการเลือกใช้ t -test และ ANOVA โดยใช้โปรแกรม Canva โดยอิงจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
- 1.6 นำสื่อการเรียนรู้เรื่องการเลือกใช้ t -test และ ANOVA โดยใช้โปรแกรม

2. แบบประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ การประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ ใช้เกณฑ์ในการประเมินแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale)

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ จำนวน 20 ข้อ โดยการสร้างแบบทดสอบมีขั้นตอนดังนี้

- 3.1 กำหนดเนื้อหาสำหรับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้
- 3.2 สร้างแบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก
- 3.3 นำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา
- 3.4 คำนวณค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งจากการคำนวณพบว่า ค่า IOC ของแบบทดสอบ มีค่าระหว่าง 0.67 ถึง 1.00
- 3.5 นำแบบทดสอบไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างนำร่องเพื่อวิเคราะห์คุณภาพของข้อคำถาม
- 3.6 นำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความ

เชื่อมั่น

(Reliability) ของแบบทดสอบโดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (KR20) ซึ่งจากการ

คำนวณ

พบว่า แบบทดสอบ มีค่าความยากง่าย (p) เท่ากับ 0.41 ถึง 0.69 ค่าอำนาจจำแนก (r)

เท่ากับ

0.44 ถึง 0.94 และผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธี KR20 มีค่าเท่ากับ 0.89

- 3.7 ปรับปรุงแบบทดสอบตามผลการวิเคราะห์ในข้อ 3.6
- 3.8 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva หลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ การประเมินความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva หลัง

เรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ ใช้เกณฑ์ในการประเมินแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t -test)

ตัวอย่างภาพสื่อการเรียนรู้เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA ที่พัฒนาโดยใช้โปรแกรม Canva

การเลือกใช้ t test และ ANOVA

ตัวอย่างที่ 3

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้องการ
ศึกษาระยะเวลาพักฟื้นของ
ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วย
วิธีการที่แตกต่างกัน
ข้อมูลเป็นดังตาราง

วิธีการรักษา					
วิธีการที่ 1	วิธีการที่ 2	วิธีการที่ 3	วิธีการที่ 4	วิธีการที่ 5	
5	8	2	7	8	
3	7	3	6	8	
3	4	3	3	7	
5	2	8	3	8	
2	5	2	5	8	
2	7	3	9	5	
3	9	4	4	1	
5	7	5	4	5	

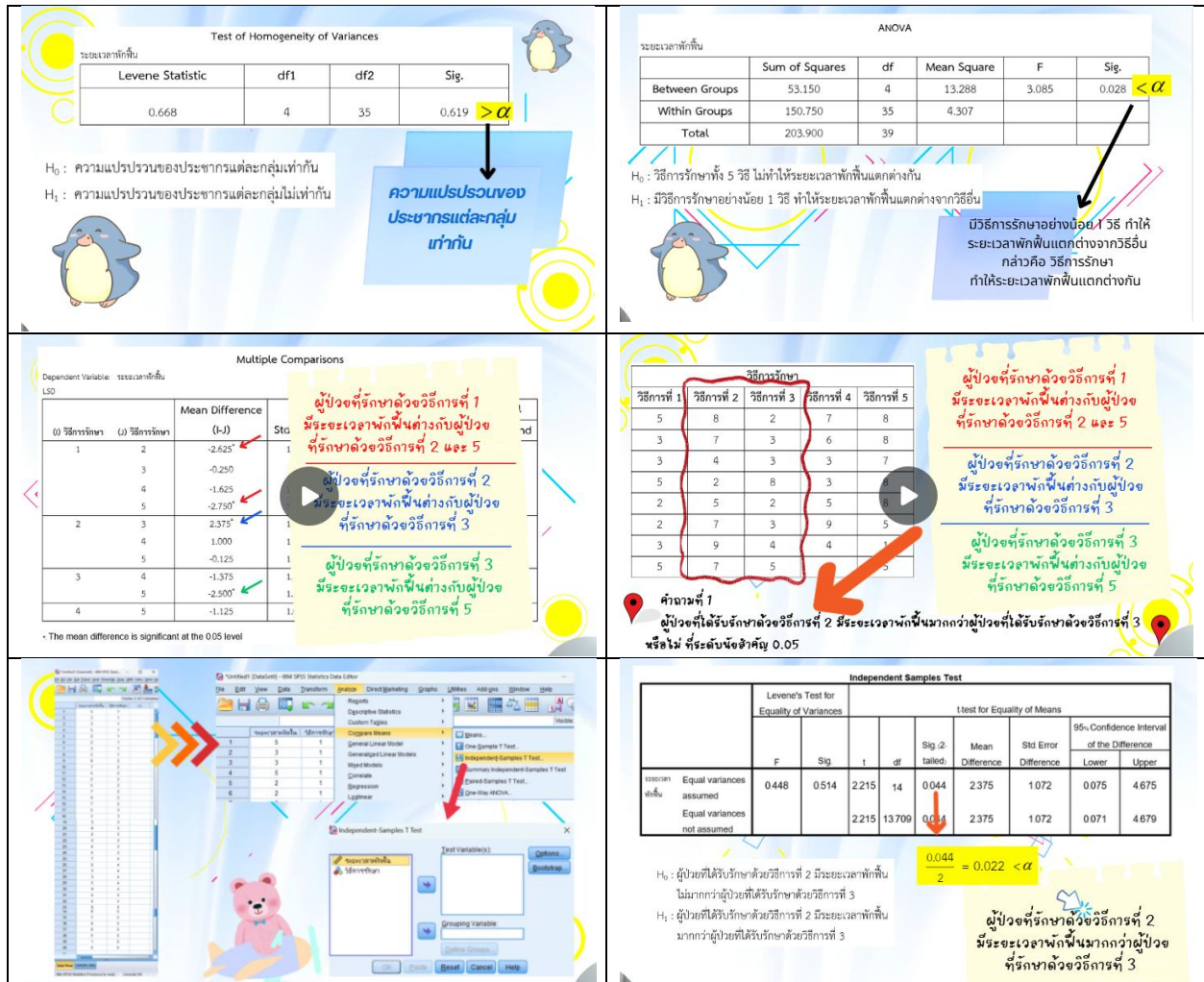
วิธีการที่ 1	วิธีการที่ 2	วิธีการที่ 3	วิธีการที่ 4	วิธีการที่ 5
5	8	2	7	8
3	7	3	6	8
3	4	3	3	7
5	2	8	3	8
2	5	2	5	8
2	7	3	9	5
3	9	4	4	1
5	7	5	4	5

จงทดสอบว่า
วิธีการรักษาทำให้ระยะเวลา
พักฟื้นของผู้ป่วยแตกต่างกัน
หรือไม่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

Tests of Normality								
ระยะเวลาพักฟื้น	วิธีการรักษา	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk			
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.	
ระยะเวลาพักฟื้น	1	0.274	8	0.079	> α	0.808	8	0.035
	2	0.273	8	0.080	> α	0.928	8	0.501
	3	0.272	8	0.082	> α	0.822	8	0.049
	4	0.204	8	0.397	> α	0.911	8	0.358
	5	0.259	8	0.125	> α	0.764	8	0.012

a. This is a lower bound of the true significance.
a. Lilliefors Significance Correction

**ระยะเวลาพักฟื้นของผู้ป่วย
แต่ละวิธีการรักษามีการแจกแจงแบบปกติ**

ภาพ 2 ตัวอย่างสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t-test และ ANOVA

จากภาพ 2 แสดงตัวอย่างสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t-test และ ANOVA

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t-test และ ANOVA รายวิชา ชีวสถิติ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เป็นดังตาราง 1

ตาราง 1

ผลการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva

รายการประเมิน	M	SD	ความเหมาะสม
ด้านเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านเทคนิค	4.83	0.38	มากที่สุด
ภาพรวม	4.90	0.31	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ในภาพรวมคุณภาพสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.90$, $SD = 0.31$)

ส่วนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA ระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เป็นดังตาราง 2

ตาราง 2

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA ระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva

	n	M	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	32	6.59	1.88	31	10.65	.00*
หลังเรียน	32	13.25	3.79			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า หลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA โดยใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA เป็นดังตาราง 3

ตาราง 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA

รายการประเมิน	M	SD	ระดับความพึงพอใจ
1. เนื้อหาในวิดีโอมีความน่าสนใจ	4.59	0.56	มากที่สุด
2. เนื้อหาในวิดีโอมีความเข้าใจง่าย	4.63	0.55	มากที่สุด
3. วิดีโอมีความยาวที่เหมาะสม	4.50	0.62	มากที่สุด
4. เสียงและภาพในวิดีโอมีความคมชัด	4.63	0.61	มากที่สุด
5. การอธิบายในวิดีโอมีความชัดเจน	4.66	0.55	มากที่สุด
6. สามารถในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้	4.72	0.52	มากที่สุด
ความพึงพอใจในภาพรวม	4.66	0.48	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.66$, $SD=0.48$) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาสามารถในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ อยู่ในระดับ

มากที่สุด ($M=4.72$, $SD=0.52$) รองลงมาคือ การอธิบายในวิดีโอมีความชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.66$, $SD=0.55$)

การอภิปรายผล

จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ โดยใช้โปรแกรม Canva สำหรับนักศึกษาสาขาสาธารณสุข ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า สื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA รายวิชาชีวสถิติ มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ตามการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ($M = 4.90$, $SD=0.31$) สะท้อนให้เห็นว่า สื่อการเรียนรู้ที่ออกแบบมีความน่าสนใจและมีความเหมาะสมทั้งใน ด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การสร้างสื่อการเรียนรู้โดยใช้ โปรแกรม Canva อาจมีผลทำให้คุณภาพของสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพในระดับมากที่สุด เนื่องจากการใช้ โปรแกรม Canva จะช่วยให้การออกแบบสื่อให้มีความสวยงามและความน่าสนใจซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการ ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

2. จากสมมติฐานที่กล่าวว่า หลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA โดยใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า หลังเรียนเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA โดยใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า สื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนในเรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA นอกจากนี้ การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่า สื่อการเรียนรู้สามารถอธิบายเนื้อหาได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สื่อการเรียนรู้ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือที่น่าสนใจ แต่สื่อการเรียนรู้มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง และสื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการและวิธีการเลือกใช้ t -test และ ANOVA ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองศักดิ์ ศรีรักษา นิตยารัตน์ คงนาลึก เสนวี ฤกษ์มงคล และ อนุวัฒน์ จันทะ (2565) ซึ่งงานวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง พลเมืองดิจิทัล รายวิชา วิทยาการคำนวณ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้มี คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA อยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.66$, $SD=0.48$) แสดงให้เห็นว่า สื่อการเรียนรู้มีความน่าสนใจและได้รับการยอมรับจากผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้ ดังนั้น สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ เรียนรู้มากขึ้น และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ความพึงพอใจที่อยู่ในระดับ

มากที่สุดนี้อาจมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น การออกแบบที่ดึงดูดใจของโปรแกรม Canva และการนำเสนอข้อมูลที่ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น

4. การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยการใช้โปรแกรม Canva ในการเสริมสร้างความเข้าใจและการเรียนรู้ทางสถิติ ซึ่งในการวิจัยนี้ได้การสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เรื่อง การเลือกใช้ t -test และ ANOVA โดยผลการวิจัยยืนยันว่า สื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาโดยใช้โปรแกรม Canva มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านเนื้อหาและด้านเทคนิค และจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแสดงให้เห็นว่า โปรแกรม Canva เป็นแพลตฟอร์มที่มีศักยภาพในการสร้างสื่อการเรียนรู้ สามารถดึงดูดความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า สื่อการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาที่ซับซ้อนได้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva มีคุณภาพดีและส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษา ควรสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในหัวข้ออื่นๆ โดยใช้โปรแกรม Canva เป็นแนวทาง

2. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจหลักการและวิธีการเลือกใช้ t -test และ ANOVA ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาความไม่เข้าใจหรือความสับสนในการเลือกใช้สถิติที่เหมาะสม ดังนั้น สื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาที่กล่าวมาได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการบูรณาการสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เข้ากับการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) หรือ การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้

2. ควรมีการขยายผลการวิจัยไปยังกลุ่มนักศึกษาในสาขาวิชาอื่นๆ ที่มีการเรียนการสอนสถิติ หรือ นักศึกษาในระดับชั้นปีอื่นๆ เพื่อยืนยันความสามารถในการนำไปใช้ได้ในวงกว้าง

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva ที่พัฒนาขึ้นกับสื่อการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิดีโอ หรือสื่ออื่น ๆ เพื่อให้เห็นจุดเด่นและข้อจำกัดของการสร้างสื่อโดยใช้โปรแกรม Canva

4. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษา เช่น รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา ประสิทธิภาพการใช้โปรแกรม Canva หรือความรู้พื้นฐานทางสถิติของนักศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กุลิสรา จิตรขณาวณิช. (2562). *หลักการจัดการเรียนรู้*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤวัต แซ่โง้ง และสุมาลี สุนทรา. (2566). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การออกแบบงานกราฟิก ด้วยโปรแกรม Canva ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนหา (สมุทรพลมดุง). *การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 15*(664-674) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม วันที่ 13-14 กรกฎาคม 2566.
- เบญจมาศ เหมือนสุทธีวงศ์. (2554). *การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยสื่อประสม เรื่อง “ระบบสารสนเทศ และการนำไปใช้” ในรายวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ รหัส 3215 – 2004 สำหรับนักศึกษา ระดับชั้น ปวส.1/9 วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีธนาพาณิชย์การ เชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554*. วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีธนาพาณิชย์การ.
- ภัทรภร นิยมสุจรีต และอุไรวรรณ ศรีไชยเลิศ. (2567). การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2. *การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 16* (953-961) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม วันที่ 4-5 กรกฎาคม 2567.
- เรืองศักดิ์ ศรีรักษา, นิตยารัตน์ คงนาลีก, เสนวี ฤกษ์มงคล และอนุวัฒน์ จันทะ. (2565). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Canva เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดิจิทัล รายวิชา วิทยาการคำนวณ. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 1(1), 51–58.

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง

กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

วันที่รับบทความ: 18 กุมภาพันธ์ 2568

วันแก้ไขบทความ: 15 มีนาคม 2568

วันตอบรับบทความ: 24 มีนาคม 2568

จิณณรัตน์ แกมกล้า¹

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ²

รังสรรค์ ประเสริฐศรี³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม และ (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวกจากบุคลากรที่ยินดีให้ข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.969 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t -test, การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ LSD ของฟิชเชอร์

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม โดยรวมมีคุณภาพชีวิตในการทำงานในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านลักษณะงานที่ให้ผลประโยชน์ต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบูรณาการทางสังคม ด้านสิทธิในการทำงาน ด้านความสมดุลในชีวิต การพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ตามลำดับ (2) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทบุคลากรที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตการทำงาน; กรมบังคับคดี; กระทรวงยุติธรรม

ประเภทของบทความ: บทความวิจัย

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 1761 ถนนพัฒนาการ แขวงพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

^{2,3} อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 1761 ถนนพัฒนาการ แขวงพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: jinnarat6642@gmail.com

อีเมล: ² orapin.piy@kbu.ac.th, ³ mpa@kbu.ac.th

Quality of Work Life of Personnel in the Central of Legal Execution Department, Ministry of Justice

Received: 18 February 2025

Revised: 15 March 2025

Accepted: 24 March 2025

Jinnarat Kamkla ¹

Orapin Piyasakulkiat ²

Rangson Prasertsri ³

Abstract

The objectives of this research are as follows: (1) to assess the quality of work life of personnel in the central Legal Execution Department, Ministry of Justice, and (2) to compare personal factors with the quality of work life of personnel in the central Legal Execution Department, Ministry of Justice. This study was quantitative research. The populations for this study were personnel in the central Legal Execution Department, Ministry of Justice, from which 306 participants were selected by using the Taro Yamane method of Convenience Sampling. Data were collected using a questionnaire with a reliability score of 0.969. The statistics used in this case were descriptive statistics analysis: frequency, percentage, mean, Standard Deviation, and assumption by *t*-test, One Way Analysis of Variance, and comparisons were performed using Fisher's LSD method.

The research results found that: (1) the overall quality of work life of personnel in the main central agency, the Department of Legal Execution, Ministry of Justice, was at a high level. When the average values were ranked from highest to lowest. When considering each aspect, with averages sorted from highest to lowest, the social relevance aspect of work life had the highest mean score, followed by social integration, the right to work, work and life balance, development of knowledge and personal capacities, progress and job security, a safe and healthy working environment, and adequate and fair compensation, respectively. And (2)

¹ Master's Degree Student, Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University, 1761 Phatthanakan Road, Phatthanakan Subdistrict, Suan Luang District, Bangkok10250

^{2,3} Advisor, Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University, 1761 Phatthanakan Road, Phatthanakan Subdistrict, Suan Luang District, Bangkok10250

* Corresponding author Email: jinnarat6642@gmail.com

Email: ² orapin.piy@kbu.ac.th, ³ mpa@kbu.ac.th

the comparison of personal factors and the quality of work life of personnel in the main central agency, the Department of Enforcement, Ministry of Justice, found that personnel with different genders, ages, education levels, and types had no difference in the quality of work life. Personnel with different average monthly incomes had different quality of work life, with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Quality of Work Life; Legal Execution Department; Ministry of Justice

Type of Article: Research Article

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและสำคัญที่สุดขององค์กร โดยเฉพาะในยุคที่องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว มนุษย์ในฐานะ "ทุนมนุษย์" (Human Capital) ไม่เพียงแต่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร แต่ยังเป็นกลไกหลักที่ช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานตามเป้าหมายขององค์กร บุคลากรจึงมีความสำคัญในการช่วยให้องค์กรเติบโต โดยผู้บริหารต้องนำศักยภาพของบุคลากรมาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงพัฒนาศักยภาพและตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากร ซึ่งสำหรับบุคลากรนั้น ความคาดหวังในการทำงานไม่ได้มีเพียงแค่ว่าตอบแทน แต่ยังรวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน และโอกาสในการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารองค์กรจึงต้องนำเอาเทคนิคการบริหารจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เหมาะสมสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ เพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานของบุคลากรและลดปัญหาการลาออกหรือขาดแคลนกำลังคนในองค์กร พร้อมทั้งสร้างสมดุลระหว่างความคาดหวังขององค์กรและความต้องการของบุคลากร เพื่อให้การดำเนินงานสามารถก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืน (สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, 2560)

คุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร การมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ ลดปัญหาการขาดงาน ลาออก หรือความขัดแย้งภายในองค์กร (เปรมฤดี ผ่องชมภู และคณะ, 2567) โดยเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ให้บริการประชาชน และมีเป้าหมายในการพัฒนาคนในทุกมิติให้เป็นคนดีและเก่ง มีสุขภาพดีและมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ การสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการกระตุ้นให้บุคลากรทำงานได้ดีและดำเนินการกิจได้ตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์องค์กร

กรมบังคับคดี เป็นหน่วยงานส่วนกลางของภาครัฐ สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีภารกิจเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลาย และคดีฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ตามคำสั่งศาล การชำระบัญชีตามคำสั่งศาล การวางทรัพย์ การประเมินราคาทรัพย์สินและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นบังคับคดี ดำเนินการยึดอายัด และจำหน่ายทรัพย์สิน รวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ตลอดจนกำกับกำกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ เพื่อให้เจ้าหนี้และผู้มีส่วนได้เสียได้รับการชำระหนี้จากลูกหนี้อย่างเป็นธรรม และมุ่งเสริมสร้างความรู้ทางกฎหมายให้ประชาชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” (กรมบังคับคดี, 2561) ซึ่งการมีบุคลากรที่มีความสามารถและการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรเป็นสิ่งที่ช่วยให้ภารกิจต่าง ๆ ของกรมบังคับคดีบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ได้

จากสถิติพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2564-2566 พบว่า กรมบังคับคดีต้องเผชิญกับความท้าทายเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของบุคลากร ทั้งในแง่การโอนย้ายและการลาออก ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระงานและความเหนื่อยล้าของบุคลากรที่ยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่ ทำให้บุคลากรของกรมบังคับคดี ต้องมีการปรับตัวและพัฒนาเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมที่อาจส่งผลการบรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร ซึ่งคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรนั้นเป็นปัจจัยหนุนนำที่ทำให้การทำงานในองค์กรบรรลุเป้าหมายได้ดีขึ้น

การสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานจึงถือเป็นเรื่องจำเป็นและมีความสำคัญ หากบุคลากรได้รับการเอาใจใส่ดูแล และมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี บุคลากรย่อมมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรและรู้สึกดีต่องาน เต็มใจปฏิบัติงานและมีความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลดีในการลดอัตราการขาดงาน การโหน่ยยและการลาออก ทำให้ องค์กรเติบโตได้อย่างเข้มแข็ง การปฏิบัติงานเกิดความต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลใน การให้บริการประชาชน เป็นไปตามวัตถุประสงค์และบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร (กรมบังคับคดี, 2567)

เพื่อให้บุคลากรซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ของกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม มุ่งปฏิบัติงานตามมาตรฐานของบุคลากรภาครัฐ เป็นแบบอย่างที่ดีงามทรงไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีและเป็นที่ น่าเชื่อถือ กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม จึงให้ความสำคัญกับปัจจัยอันจะส่งผลให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตใน การทำงานทั้งในด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมเพียงพอ ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถและเพิ่มศักยภาพของบุคคล ด้านความก้าวหน้ามั่นคงในงาน ด้านการ บำรุงการทางสังคม ด้านสิทธิในการทำงาน ด้านความสมดุลในชีวิต และด้านลักษณะงานที่ให้ผลประโยชน์ต่อ สังคม (Walton, 1974) เมื่อบุคลากรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานชีวิตที่ดี จะทำให้สามารถทำงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายขององค์กร

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นประเด็นสำคัญที่น่าสนใจศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตในการทำงานของ บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม” เพื่อทราบถึงระดับคุณภาพชีวิตในการ ทำงานของบุคลากรอันเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจของหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี และความแตกต่างกันของลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรมีผลทำให้คุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน หรือไม่ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารในการปรับปรุงแผนงานด้านการบริหารและพัฒนา บุคลากร ให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้น อันจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพต่องานบริการภาครัฐ และเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของหน่วยงานภาครัฐต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงาน หลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน 8 ด้าน ตามแนวคิดของ Walton (1974) ได้แก่ 1. ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ 2. สภาพการทำงาน ที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3. การพัฒนาความรู้ความสามารถและเพิ่มศักยภาพของบุคคล

4. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน 5. การบูรณาการทางสังคม 6. สิทธิในการทำงาน 7. ความสมดุลในชีวิต และ 8. ลักษณะงานที่ให้ผลประโยชน์ต่อสังคม

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม จำนวน 1,293 คน (กรมบังคับคดี, 2567) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 306 คน ตามสูตรของ Yamane (1973) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือยอมรับความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกิน .05

ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการทำวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผล 9 เดือน ตั้งแต่เดือนมีนาคม พุทธศักราช 2567 ถึง เดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช 2567

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ หน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ตั้งอยู่ที่ 189/1 ถนนบางขุนนนท์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานและผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม และนำไปวางแผนการแก้ไขคุณภาพชีวิตของบุคลากรให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

2. ผลวิจัยที่ได้สามารถนำไปเสนอต่อหน่วยงานเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการบริหารทรัพยากรบุคคล และพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร อันจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่องานบริการภาครัฐ และเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของหน่วยงานภาครัฐต่อไป

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

Walton (1974, p. 12) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงานว่า เป็นความรู้สึกพึงพอใจที่พนักงานหรือผู้ปฏิบัติงานได้รับในการทำงาน อันตอบสนองต่อความปรารถนาและความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ซึ่งมีความหมายกว้างมิใช่แต่กำหนดเวลาในการทำงานสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมง หรือมิใช่เพียงกฎหมายค่าตอบแทนแรงงานและการรับรองการทำงาน แต่ยังมีรวมไปถึงความต้องการให้ชีวิตของบุคลากรในหน่วยงานดีขึ้น คุณภาพชีวิตในการทำงาน จึงหมายถึง การได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมเพียงพอต่อการดำรงชีพ ดูแลครอบครัว มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี การบริหารจัดการภายในองค์กรเป็นธรรมให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรรวมถึงเรื่องความก้าวหน้าในงาน สังคมในการทำงานดีให้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น มีความสมดุลในเรื่องงานและชีวิตส่วนตัว องค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดีได้ทำงานเพื่อประชาชนและประเทศชาติ ซึ่ง Walton (1974) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยพิจารณาจากคุณลักษณะของบุคคลและสังคมที่ส่งผลทำให้การทำงานประสบความสำเร็จและเกิดความพึงพอใจของบุคคลในการทำงาน โดยได้แบ่งออกองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ หมายถึง บุคลากรได้รับค่าตอบแทนและผลประโยชน์ รวมถึงสวัสดิการด้านอื่น ๆ ที่เพียงพอในการดำรงชีวิตดูแลครอบครัวและยุติธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับความรับผิดชอบหรือในตำแหน่งหน้าที่ที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน หรือผู้อื่นที่ทำงานประเภทเดียวกันในองค์กรอื่น ๆ
2. สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง บุคลากรปฏิบัติงานภายใต้สภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย บรรยากาศในการทำงานที่เหมาะสม ผ่อนคลายไม่เคร่งเครียด มีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ มีนโยบายและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ มีอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน
3. การพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล หมายถึง บุคลากรได้ใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ได้รับมอบหมายงานที่ท้าทาย ได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพตนเองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน องค์กรสนับสนุนให้ศึกษาต่อ มีเครื่องมือเทคโนโลยีทันสมัย รวมถึงทราบผลการประเมินเพื่อนำมาพัฒนาความรู้และเพิ่มศักยภาพของบุคคล
4. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน หมายถึง บุคลากรได้รับโอกาสในการเลื่อนระดับหรือตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น มีการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมพร้อมกับหน้าที่ที่สูงขึ้น มีเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งมีความมั่นคงในการทำงานและมีค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากความก้าวหน้าในงาน
5. บุรณาการทางสังคม หมายถึง บุคลากรมีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นมิตรให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกันเป็นทีม ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน มีการปฏิสัมพันธ์กันด้วยความจริงใจ องค์กรส่งเสริมให้มีกิจกรรมสร้างความรักและสามัคคี
6. สิทธิในการทำงาน หมายถึง บุคลากรได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมในการปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบในองค์กรยุติธรรมและเปิดเผย มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ผู้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา บรรยากาศขององค์กรมีความเสมอภาค เคารพสิทธิส่วนบุคคล และมีความยุติธรรมในการบริหารงาน
7. ความสมดุลในชีวิต หมายถึง บุคลากรมีความสมดุลในการแบ่งเวลาที่เหมาะสมระหว่างภาระหน้าที่และเวลาของตนเอง ครอบครัวและสังคม รู้สึกมีความสุขพร้อมทุ่มเทให้องค์กร
8. ลักษณะงานที่ให้ผลประโยชน์ต่อสังคม หมายถึง บุคลากรมีความภาคภูมิใจในงานและองค์กรว่าได้ทำเพื่อประชาชน ประเทศชาติ เป็นองค์กรที่มีชื่อเสียงและองค์กรของตนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย

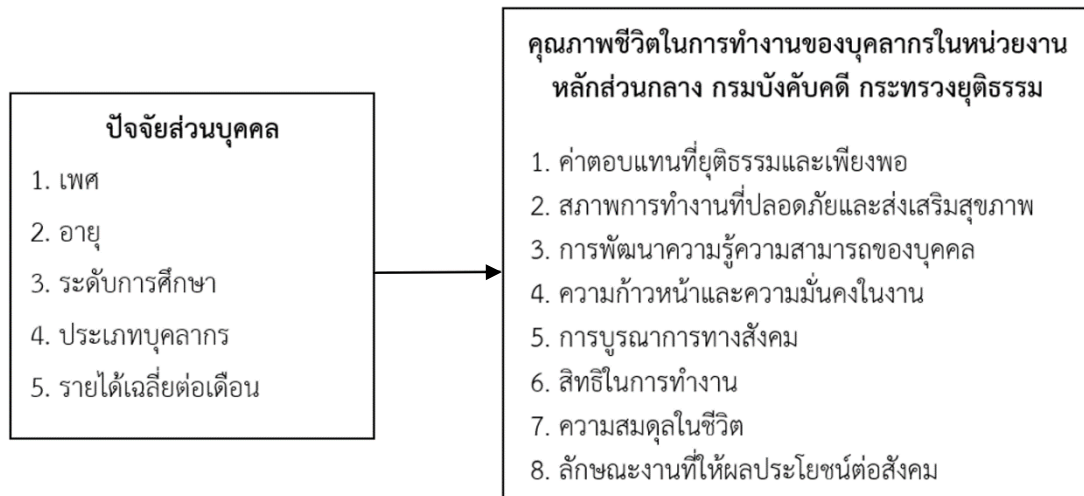
ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงานตามแนวคิดของ Walton (1974) ได้แก่ 1. ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ 2. สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3. การพัฒนาความรู้ความสามารถและเพิ่มศักยภาพของบุคคล 4. ความก้าวหน้าและความมั่นคงใน

งาน 5. การบูรณาการทางสังคม 6. สิทธิในการทำงาน 7. ความสมดุลในชีวิต และ 8. ลักษณะงานที่ให้ผลประโยชน์ต่อสังคม มาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพ 1

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีเพศแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน
2. บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีอายุแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน
3. บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน
4. บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่ประเภทบุคลากรแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน
5. บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม จำนวน 1,293 คน (กรมบังคับคดี, 2567) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือยอมรับความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกิน .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) จากบุคลากรที่ยินดีให้ข้อมูลและมีความสะดวกในการตอบแบบสอบถามจนครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 และทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่นสอดคล้องภายใน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient's Cronbach) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 ชุด แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.969 ซึ่งมีความมากกว่า 0.7 ถือว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพ สอดคล้องและเหมาะสมนำไปใช้ได้ (Cronbach, 1970) โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม จำนวน 5 ข้อ โดยใช้คำถามลักษณะตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม 8 ด้าน จำนวน 40 ข้อ โดยใช้คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลโดยทั่วไป ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. ประเภทบุคลากร และ 5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ใน 8 ด้าน ตามแนวคิดของ Walton (1974) ได้แก่ 1. ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ 2. สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3. การพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล 4. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน 5. การบูรณาการทางสังคม 6. สิทธิในการทำงาน 7. ความสมดุลในชีวิต และ 8. ลักษณะงานที่ให้ผลประโยชน์ต่อสังคม

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ

ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติ t -test, สถิติ F -test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ LSD ของ Fisher (1935)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม สามารถจำแนกได้ดังนี้

1.1 ด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 77.5 และเป็นเพศชาย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5

1.2 ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 41 ถึง 50 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมา อายุ 31 ถึง 40 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 ถัดมาอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 19.9 และอายุ 18 ถึง 30 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 18.6 ตามลำดับ

1.3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 72.2 รองลงมาคือ มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 ตามลำดับ

1.4 ด้านประเภทบุคลากร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นพนักงานราชการ จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมาเป็นข้าราชการ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ถัดมาเป็นลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ถัดมาเป็นพนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และเป็นลูกจ้างประจำ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

1.5 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ 15,001 ถึง 25,000 บาท จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมา มีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 ถัดมา มีรายได้ 25,001 ถึง 35,000 บาท จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และมีรายได้ 35,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

วิเคราะห์โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1

แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของ บุคลากรใน
หน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม โดยรวม

คุณภาพชีวิตในการทำงาน	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ	3.53	.937	มาก
2. ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	3.86	.829	มาก
3. ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล	3.89	.785	มาก
4. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	3.86	.815	มาก
5. ด้านการบูรณาการทางสังคม	4.09	.757	มาก
6. ด้านสิทธิในการทำงาน	4.00	.782	มาก
7. ด้านความสมดุลในชีวิต	3.95	.791	มาก
8. ด้านลักษณะงานที่ให้ผลประโยชน์ต่อสังคม	4.25	.743	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	3.93	.693	มาก

จากตาราง 1 แสดงถึงระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง
กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม โดยรวมมีคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$, $SD=.693$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านลักษณะงานที่ให้ผลประโยชน์ต่อสังคม
อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.25$, $SD=.743$) รองลงมาได้แก่ ด้านการบูรณาการทางสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=$
4.09, $SD=.757$) ด้านสิทธิในการทำงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$, $SD=.782$) ด้านความสมดุลในชีวิตอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, $SD=.791$) ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$,
 $SD=.785$) ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, $SD=.815$) ด้านสภาพการ
ทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, $SD=.829$) และด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรม
และเพียงพออยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$, $SD=.937$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลัก ส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t -test, สถิติ F -test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ LSD ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคล	คุณภาพชีวิตในการทำงาน			
	t -test	F -test	p -value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	-1.356	-	.176	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1
2. อายุ		2.400	.068	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 2
3. ระดับการศึกษา		2.086	.126	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 3
4. ประเภทบุคลากร		2.267	.062	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 4
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		3.031	.030	ยอมรับสมมติฐานที่ 5

จากตาราง 2 แสดงถึงผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีเพศแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t -test=1.356, p -value=.176 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีอายุแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F -test=2.400, p -value=.068 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F -test=2.086, p -value=.126 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่ประเภทบุคลากรแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F -test=2.267, p -value=.062 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F -test=3.031, p -value=.030 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 5 ที่ตั้งไว้ ดังนั้น เพื่อตรวจสอบว่ากลุ่มใดบ้างที่มีความแตกต่างกัน จึงทดสอบตามวิธีการ LSD ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3

เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตามวิธีการ LSD

(i) รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	(j) รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	Mean Difference	Std. Error	p-value	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
ไม่เกิน 15,000 บาท	15,001–25,000 บาท	-.076	.102	.455	-.27	-.06
	25,001–35,000 บาท	-.163	.123	.184	-.40	.04
	35,001 บาท ขึ้นไป	-.376*	.132	.005*	-.63	-.02
15,001–25,000 บาท	ไม่เกิน 15,000 บาท	.076	.102	.455	-.12	.53
	25,001–35,000 บาท	-.087	.107	.419	-.29	.32
	35,001 บาท ขึ้นไป	-.299*	.118	.012*	-.53	.25
25,001–35,000 บาท	ไม่เกิน 15,000 บาท	.163	.123	.184	-.07	.39
	15,001–25,000 บาท	.087	.107	.419	-.12	.07
	35,001 บาท ขึ้นไป	-.212	.136	.120	-.48	.11
35,001 บาท ขึ้นไป	ไม่เกิน 15,000 บาท	.376*	.132	.005*	.11	.52
	15,001–25,000 บาท	.299*	.118	.012*	.06	.20
	25,001–35,000 บาท	.212	.136	.120	-.05	.31

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 ผลทดสอบตามวิธีการ LSD พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท และบุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001–25,000 บาท แตกต่างกับบุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,001 บาท ขึ้นไป เมื่อพิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า

1) ในกลุ่มบุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท มีระดับคุณภาพชีวิตน้อยกว่ากลุ่มบุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,001 บาท ที่ .376 โดยมีค่า $p\text{-value}=.005$

2) ในกลุ่มบุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001–25,000 บาท มีระดับคุณภาพชีวิตน้อยกว่ากลุ่มบุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,001 บาท ที่ .299 โดยมีค่า $p\text{-value}=.012$

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลจะเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม โดยรวมมีคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม เป็นองค์กรที่มีภารกิจเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและ

ประเทศชาติ และเป็นองค์กรที่ยึดและเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญ บุคลากรมีความมั่นคงและมีโอกาสก้าวหน้าในสายอาชีพ บุคลากรได้รับความเสมอภาค ความเท่าเทียม และสามารถรับทราบผลการประเมินการปฏิบัติงานหรือแนวทางการเจริญเติบโตก้าวหน้าในตำแหน่งงานที่ชัดเจน อีกทั้งบุคลากรทุกคนสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกันได้เป็นอย่างดี และสามารถบริหารจัดการเวลาสำหรับการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเวลาส่วนตัวได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสถานที่ปฏิบัติงานมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Walton (1974) กล่าวถึงคุณภาพชีวิตการทำงานว่า เป็นความรู้สึกพึงพอใจที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับในการทำงาน อันตอบสนองต่อความปรารถนาและความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วศินี หล้าแดง (2566) ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานวิเคราะห์สินเชื่อ บริษัท โตโยต้า ลีสซิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสิทธิตามธรรมเนียมในองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสม ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล และด้านจังหวะชีวิตโดยส่วนรวม ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ มีคุณภาพชีวิตในการทำงานในระดับมาก แต่อยู่ลำดับสุดท้าย ทั้งนี้ แม้ว่าหน่วยงานมีระบบการพิจารณาปรับเงินเดือนและค่าตอบแทนที่เป็นธรรม มีความเป็นมาตรฐาน เหมาะสมกับปริมาณงานที่แต่ละตำแหน่งรับผิดชอบ หน่วยงานควรมีการทบทวนและปรับโครงสร้างเงินเดือนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และเหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบัน รวมถึงจัดสวัสดิการอื่น ๆ ให้แก่บุคลากรอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ Huse and Cummings (1985) กล่าวว่า ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานให้กับพนักงาน ทำให้พนักงานปฏิบัติงานให้กับองค์กรด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ ซึ่งค่าตอบแทนที่ได้รับต้องมีความเพียงพอต่อการดำรงชีวิตและสอดคล้องกับมาตรฐานค่าครองชีพ

1.2 ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ มีคุณภาพชีวิตในการทำงานในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากหน่วยงานให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการทำงาน สะอาด อากาศถ่ายเท แสงสว่างเพียงพอ มีระบบรักษาความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของบุคลากร มีนโยบายการตรวจสุขภาพและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้แก่บุคลากรเป็นประจำ หน่วยงานจึงควรรักษาสภาพแวดล้อมและสถานที่ทำงานให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย ตลอดจนมีการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการทำงานให้เพียงพอต่อการทำงานอยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิวพร โปรยานนท์ (2554) ที่กล่าวว่าสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีต้องเอื้อต่อการทำงานของบุคลากรภายในองค์กร การมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ไม่ดีจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการทำงานเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล มีคุณภาพชีวิตในการทำงานในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากหน่วยงานเปิดเผยให้บุคลากรรับทราบผลการประเมินการปฏิบัติงานของตนเองเพื่อนำไปพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น และมอบหมายงานที่ท้าทายความรู้ ความสามารถเพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพตนเอง จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้บุคลากรด้านเทคโนโลยี หรือภาษาต่างประเทศเพิ่มเติม รวมถึงจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสำหรับการวิจัยและการพัฒนาให้ครอบคลุมแก่บุคลากรทุกฝ่าย ส่งเสริมการจัดโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้บุคลากรของรัฐในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ แสงสว่าง (2566) ทำการศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรในหน่วยงานทราบและเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการเติบโตก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ซึ่งหน่วยงานให้ความสำคัญกับระบบการพิจารณาในการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม โดยอิงจากผลงาน ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ ควบคู่กับการส่งเสริมระบบประเมินผลที่โปร่งใส เพื่อให้บุคลากรมองเห็นแผนพัฒนาตนเองชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ Huse and Cummings (1985) กล่าวว่า ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน คือ การที่พนักงานได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ มีโอกาสที่จะได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ส่งผลให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงาน

1.5 ด้านการบูรณาการทางสังคม มีคุณภาพชีวิตในการทำงานในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรในหน่วยงานสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ ซึ่งส่งผลให้มีความสุขจากการได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ทางหน่วยงาน จึงควรส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร สนับสนุนการทำงานแบบข้ามหน่วยงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เคารพและเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Walton (1974) ที่กล่าวว่า ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมด้านบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social Integration) คือ การทำงานร่วมกันและเป็นการที่ผู้ปฏิบัติงานเห็นว่าตนเองมีคุณค่าสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้ มีการยอมรับและร่วมมือทำงานด้วยดี และงานนั้นเป็นประโยชน์ต่อองค์กรของตนและสังคม ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ รวมถึงโอกาสที่เท่าเทียมกันในความก้าวหน้าที่ตั้งอยู่บนฐานของระบบคุณธรรม

1.6 ด้านสิทธิในการทำงาน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากกรมบังคับคดีเป็นองค์กรที่ยึดและเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญ เปิดกว้างให้บุคลากรมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผยต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน โดยบุคลากรทุกคนได้รับความเสมอภาคความเท่าเทียมในเรื่องกฎระเบียบในการปฏิบัติงาน อีกทั้งผู้บังคับบัญชาให้สิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนมีการพิจารณาความดีความชอบในองค์กรที่ยุติธรรมและเปิดเผย สอดคล้องกับ

แนวคิดของ Bluestone and Irving (1977, p. 44) ที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นการสร้างสรรค์บรรยากาศ ที่จะทำให้พนักงานได้รับความพึงพอใจในการทำงานสูงขึ้น โดยเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาสำคัญขององค์กรที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตการทำงานของพวกเขา รวมถึงการปรับปรุงการบริหารงานเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ โดยทำให้มีประชาธิปไตยในสถานที่ทำงานเพิ่มขึ้นเพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร

1.7 ด้านความสมดุลในชีวิต มีคุณภาพชีวิตในการทำงานในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากหน่วยงานสนับสนุนการทำงานแบบยืดหยุ่นเพื่อสร้างสมดุลในชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ส่งเสริมการบริหารจัดการเวลาและการจัดลำดับความสำคัญของงาน บุคลากรสามารถบริหารจัดการเวลาสำหรับการปฏิบัติงานและเวลาส่วนตัวได้เหมาะสม ซึ่งปริมาณงานที่รับผิดชอบไม่ส่งผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัว สอดคล้องกับแนวคิดของ Walton (1974) ที่กล่าวว่า ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว (Work and the Total Life Space) เป็นเรื่องของการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ชีวิตในการทำงานและชีวิตส่วนตัวนอกองค์กรอย่างสมดุล ต้องไม่ปล่อยให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความกดดันจากการปฏิบัติงานมากเกินไป สามารถทำได้ด้วยการกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม มีความสมดุลระหว่างเวลาทำงาน ครอบครัว สังคม นอกเหนือจากการทำงาน เพื่อหลีกเลี่ยงการที่ต้องคร่ำเคร่งอยู่กับงานจนไม่มีเวลาพักผ่อน หรือได้ใช้ชีวิตส่วนตัวอย่างเพียงพอ

1.8 ด้านลักษณะงานที่ให้ผลประโยชน์ต่อสังคม มีคุณภาพชีวิตในการทำงานในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากกรมบังคับคดีเป็นองค์กรที่ทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ โดยสนับสนุนการทำงานร่วมกับองค์กรสาธารณะหรือภาคประชาสังคมเพื่อสร้างความร่วมมือในระดับชุมชน จึงส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงคุณค่าของการปฏิบัติภารกิจต่อสังคม สนับสนุนการเข้าร่วมโครงการหรือจัดกิจกรรมที่มีผลเชิงบวกต่อสังคม ซึ่งทำให้บุคลากรรู้สึกภูมิใจในการเป็นบุคลากรขององค์กรแห่งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Walton (1974) ที่กล่าวถึง งานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (The Social Relevance of the Work Life) คือ กิจกรรมการทำงานที่ดำเนินไปในลักษณะที่ได้รับผลกระทบต่อสังคม ซึ่งนับเป็นเรื่องที่สำคัญประการหนึ่งที่ผู้ปฏิบัติงานจะรู้สึกและยอมรับว่าองค์กรที่ตนปฏิบัติงานอยู่นั้น มีความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการเพิ่มคุณค่าความสำคัญของงาน คุณค่าในอาชีพและคุณค่าในตนเองของผู้ปฏิบัติ

2. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานหลัก ส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม อภิปรายผลตามการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีเพศแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t\text{-test}=1.356, p\text{-value}=.176$ ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าบุคลากรทั้งเพศชายและเพศหญิงในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี มีคุณภาพชีวิตในการทำงานคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีเพศต่างกัน ปฏิบัติงานอยู่ในสภาพแวดล้อมเหมือนกัน ทำงานตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแบบเดียวกันไม่มีการแยกเพศชายหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วศินี หล้าแดง (2566)

ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานวิเคราะห์สินเชื่อบริษัท โตโยต้า ลีสซิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด” ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พนักงานวิเคราะห์สินเชื่อที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีอายุแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = 2.400$, $p\text{-value} = .068$ ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ แม้ว่าบุคลากรทั้งในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี จะมีจำนวนบุคลากรที่มีอายุแตกต่างกันในแต่ละช่วงค่อนข้างมาก แต่ยังมีคุณภาพชีวิตในการทำงานคล้ายคลึงกัน อาจเป็นเพราะหน่วยงานมีการจัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรแต่ละช่วงอายุอย่างเท่าเทียมกัน และมีปัจจัยส่งเสริมการทำงานในด้านอื่นที่ทำให้บุคลากรไม่รู้สึกถึงความแตกต่างในคุณภาพชีวิตการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวาพร ภูมิภูติกุล และภริดา ชัยรัตน์ (2566) ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกรณีศึกษาทัศนสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์” ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อายุต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test}=2.086$, $p\text{-value}=.126$ ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรทั้งในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี มีระดับการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน อยู่ในระบบการบริหารงานเดียวกัน มีเกณฑ์การกำหนดเงินเดือน ค่าตอบแทนตามวุฒิการศึกษาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ถือกฎระเบียบในการปฏิบัติงานที่เหมือนกัน และมีสวัสดิการตามนโยบายผู้บริหารคนเดียวกัน จึงทำให้ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พศวัต แสนสุข และสัณฐาน ชยพันธ์ (2566) ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 7” ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าระดับการศึกษาของข้าราชการตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 7 ที่แตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่ประเภทบุคลากรแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test}=2.267$, $p\text{-value}=.062$ ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากการปฏิบัติงานที่ในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม นั้นไม่ว่าผู้ปฏิบัติงานจะอยู่ในประเภท ตำแหน่งหรือสายงานใด ย่อมจะได้รับการปฏิบัติและการมอบหมายงานอย่างเหมาะสมตามบริบทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน ทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพชีวิตคล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำฝน ศิลปะพาณิชย์กุล และกมลวรรณ วรรณนัง (2566) ทำการศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลชะแมบ อำเภอดงบัง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลชะแมบ ที่ประเภทบุคลากรต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมมติฐานที่ 5 บุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test}=3.031$, $p\text{-value}=.030$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ แม้ว่าหน่วยงานหลักส่วนกลาง กรมบังคับคดี จะมีหลักเกณฑ์การกำหนดและการพิจารณาปรับอัตราเงินเดือนและผลตอบแทนตามมาตราฐานกำหนดตำแหน่งอย่างเป็นธรรม แต่อาจเป็นเพราะค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบันทั้งในด้านการอุปโภคบริโภค ซึ่งหน่วยงานราชการมักพิจารณาปรับเงินเดือนตามอายุการปฏิบัติงาน ไม่สามารถขึ้นเงินเดือนตามอัตราเงินเพื่อได้ จึงทำให้บุคลากรมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพันธ์ ต่องใจ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ (2566) ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร” ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าข้าราชการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ เนื่องจากการทดสอบด้วยสถิติพรรณนา พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านรายได้หรือค่าตอบแทนเป็นด้านที่อยู่ในระดับมาก แต่อยู่ลำดับสุดท้าย รวมถึงการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 5 บุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน ดังนั้น หน่วยงานจึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ด้วยการทบทวนและปรับโครงสร้างเงินเดือน ค่าตอบแทนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และเหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบัน และควรให้ค่าล่วงเวลาแก่บุคลากรอย่างเหมาะสม รวมถึงสร้างระบบประเมินที่ชัดเจนและเป็นธรรมเพื่อปรับเงินเดือนตามผลงานอย่างยุติธรรม ตามระดับความสามารถหรือประสิทธิภาพการทำงาน ตลอดจนบริหารจัดการสวัสดิการให้ครอบคลุมกับความต้องการและความจำเป็นของบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานในเชิงคุณภาพหรือเชิงผสมผสานวิธีเพิ่มเติม โดยการสัมภาษณ์ สทนากลุ่ม หรือเก็บข้อมูลเชิงลึกควบคู่ไปกับการใช้แบบสอบถามให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติม เพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนนโยบายด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร ให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้น ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและพ่วงครึ่ไปสู่ความสำเร็จในอนาคตต่อไป

2. ควรขยายขอบเขตการศึกษาและครอบคลุมไปถึงบุคลากรในหน่วยงานหลักส่วนภูมิภาค หรือ ส่วนราชการอื่นภายในกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม เพิ่มเติม เนื่องจากแต่ละส่วนราชการย่อมมี สภาพแวดล้อมในการทำงานที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมบังคับคดี. (2561). แผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคลภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565). กรมบังคับคดี.
- กรมบังคับคดี. (2567). รายงานผลสถานภาพการบริหารทรัพยากรบุคคล.
https://uat.led.go.th/hrled/?page_id=2792.
- เกรียงศักดิ์ แสงสว่าง. (2566). วัฒนธรรมองค์การและสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 9(2), 34-42.
- ทิวาพร ภูมิภูติกุล และภริตา ชัยรัตน์. (2566). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกรณีศึกษาที่นพสถาน โรงพยาบาลราชพิณฑ์. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 25(1), 33-42.
- น้ำฝน ศิลปะพาณิชย์กุล และกมลวรรณ วรรณธนะ. (2566). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลชะแมบ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(6), 42-55.
- เปรมฤดี ผ่องชมภู พิชัย ทรัพย์เกิด พรพนา ศรีสถานนท์ และชนินทร์ วิชชุตา. (2567). คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในเขตอุตสาหกรรมจังหวัดระยอง. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 7(1), 366-380.
- พศวัต แสนสุข และสันฐาน ชยนนท์. (2566). คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 7. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมการท้องถิ่น*, 5(5), 270-279.
- วรพันธ์ ต่องใจ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2566). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์*, 1(2), 13-21.
- วศินี หล้าแดง. (2566). คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานวิเคราะห์สินเชื่อบริษัท โตโยต้า ลีสซิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด. *วารสารการวิจัยประยุกต์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 2(2), 1-14.
- ศิวพร โปทยานนท์. (2552). พฤติกรรมของผู้นำและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อความสร้างสรรค์ในงานบุคลากรกรณีศึกษาขององค์กรธุรกิจไทยที่มีนวัตกรรมยอดเยี่ยมปี 2552. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2560). การจัดการทุนมนุษย์: ความหมาย ความสำคัญ วิวัฒนาการ และแนวโน้ม. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(1), 56-67.

- Bluestone, I. (1977). Implementation quality of work life program. *Management Review*, 4(44), 234-236.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed.). Harper and Row.
- Fisher, R. A. (1935). *The Design of Experiments*. Oliver and Boyd.
- Huse, E. F., & Cummings, T. G. (1985). *Organization Development and Change*. (3rd ed.). Minnesota West.
- Walton, R. E. (1974). Improving the Quality of Work Life. *Harvard Business Review*, 27, 3-12.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Harper and Row.

การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

วันที่รับบทความ: 18 กุมภาพันธ์ 2568

วันแก้ไขบทความ: 15 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ: 24 มีนาคม 2568

พาติศ สมัครเขตกิจ ¹

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ ²

รังสรรค์ ประเสริฐศรี ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอย และ 2) เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบรายคู่ของเซฟเฟ ที่มีความสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 ถึง 20,000 บาท ระยะเวลาที่อยู่อาศัยมากกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-3 คน ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจากอินเทอร์เน็ต 2) การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ด้านการนำขยะบางประเภทมาใช้ซ้ำโดยไม่ผ่านกระบวนการ และด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ขยะที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการนำขยะที่ใช้แล้วมาซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ได้อีกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และ ด้านการนำขยะไปผ่านกระบวนการก่อนนำมาใช้ซ้ำมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และ 3) การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน พบว่า กลุ่มที่มีอายุ อาชีพ และระยะเวลาอาศัยในพื้นที่เขตมีนบุรี มีการจัดการขยะมูลฝอย

คำสำคัญ: การจัดการขยะมูลฝอย, วิธีการ 5 Rs, เขตมีนบุรี, กรุงเทพมหานคร

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 1761 ถนนพัฒนาการ แขวงพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

^{2,3} อาจารย์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 1761 ถนนพัฒนาการ แขวงพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: Patid00748@gmail.com

อีเมล: ² orapin.piy@kbu.ac.th, ³ rangson.pra@kbu.ac.th

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สำหรับกลุ่มที่มีเพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย และแหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันมีการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

Waste Management of People in Minburi District, Bangkok Metropolitan Administration

Received: 18 February 2025

Revised: 15 March 2025

Accepted: 24 March 2025

Patit Samakkhetkit ¹

Orapin Piyasakulkiat ²

Rangson Prasertsri ³

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study waste management. And 2) compare personal factors of people with waste management in Minburi District, Bangkok Metropolitan Administration. It is a quantitative research. The sample size was 400 participants who were living in Min Buri District, Bangkok. Data were collected by questionnaires with a reliability of 0.98. The statistics used in data analysis were percentage, mean, Standard Deviation, and hypothesis testing using *t*-test, one-way ANOVA, and Schaffer's paired test, with a significance level at .05.

The research results found that; 1) Most of the respondents were female, aged 31 to 40 years, had a bachelor's degree, worked as employees of private companies, and had an average monthly income of 10,001-20,000 Baht, duration of residence of more than 5 years, number of family members was 2-3 persons, residence type was single-family home, receiving information about waste management from the internet. 2) The waste management according to the 5Rs principle, overall average is at a high level. When considering each aspect, it was found that in terms of reducing waste generation, reusing some types of waste without going through the process, and avoiding the use of waste that causes harm to others and the environment, the average value is at a high level. As for the aspect of repairing used waste so that it can be reused and waste processing before reuse, the average value is at a medium level, respectively. And 3) the comparison of the differences of personal factors and people's

¹ Master's Degree Student, Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University, 1761 Phatthanakan Road, Phatthanakan Subdistrict, Suan Luang District, Bangkok10250

^{2,3} Lecturer Dr., Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University, 1761 Phatthanakan Road, Phatthanakan Subdistrict, Suan Luang District, Bangkok10250

* Corresponding author Email: jinnarat6642@gmail.com

Email: ² orapin.piy@kbu.ac.th, ³ rangson.pra@kbu.ac.th

waste management found that groups with age, occupation and length of stay in Min Buri District had different waste management significantly at a statistical level of .05. As for groups with different genders, educational levels, average monthly incomes, numbers of family members, types of housing, and sources of information, there were no differences in waste management.

Keywords: Waste Management, 5Rs Principle, Minburi District, Bangkok Metropolitan Administration

Type of Article: Research Article

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โดยปัจจุบันขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญระดับโลก แม้จะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วก็ยังคงเผชิญกับปัญหาขยะมูลฝอย หากไม่มีการจัดการที่ดีอาจเป็นแหล่งกำเนิดของก๊าซเรือนกระจกที่ก่อให้เกิดปัญหาโลกร้อนได้ และทางเลขาธิการสหประชาชาติ (United Nations) ได้ออกมาประกาศให้ทราบว่าปัจจุบันโลกกำลังเข้าสู่ ‘ยุคโลกเดือด’ (Global Boiling) ด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีอุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้น โดยพบว่าในเดือนกรกฎาคม ปี พุทธศักราช 2566 เป็นเดือนที่ร้อนสุด อุณหภูมิที่สหรัฐอเมริกา อุณหภูมิสูงถึง 46.6 องศาเซลเซียส และภูมิภาคแอฟริกาเหนือมีอุณหภูมิสูงสุดถึง 50 องศาเซลเซียส โดยสาเหตุนี้จึงทำให้ทุกคนต้องตระหนักถึงผลกระทบจากภาวะที่เกิดขึ้นกับมนุษยโลก (Ananda, 2023)

สำหรับกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย มีประชากรอาศัยถึง 5.46 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568) ที่เป็นศูนย์รวมทางธุรกิจและอุตสาหกรรมอันเป็นบ่อเกิดของขยะจำนวนมาก แนวทางจัดการขยะในแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร 20 ปี (พุทธศักราช 2556-2575) ที่เน้นให้ขยะเหลือน้อยที่สุดไปกระทั่งเหลือศูนย์เพื่อลดภาระในการกำจัดขยะปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามปริมาณขยะในกรุงเทพมหานครหลายปีที่ผ่านมาไม่ได้ลดลงตามเป้าหมาย (THAIPUBLICA, 2022) กลับมีปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุดในประเทศ ถึง 12,748 ล้านตัน/วัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2568)

สำหรับพื้นที่เขตมีนบุรีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ 63.65 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือน (หลัง) 65,591 จำนวนประชากร 140,894 คน (สำนักงานเขตมีนบุรี, 2567) ในพื้นที่มีการพัฒนาตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย หรือการก่อสร้างโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู การเจริญเติบโตทางธุรกิจ การขยายตัวของเมืองทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าหากประชาชนในพื้นที่ไม่มีความรู้ในเรื่องของการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง มีการจัดการที่ไม่เหมาะสมอาจนำไปสู่ผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว โดยฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะของสำนักงานเขตมีนบุรี มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การลดมลพิษ และการรักษาภาวะสิ่งแวดล้อม การให้บริการด้านการรักษาความสะอาด การเก็บขยะมูลฝอย การกวาดและดูแลความสะอาดถนนสาธารณะปภค การบริการสุขสิ่งปฏิกูล ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครและกฎหมายอื่น ๆ โดยให้บริการประชาชนในการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอย จัดเก็บขยะมูลฝอยบนถนนสายหลัก สายรองทุกวัน สำหรับตรอกซอยต่าง ๆ และชุมชนจะจัดเก็บวันเว้นวัน อย่างไรก็ตามปริมาณขยะในพื้นที่เขตมีนบุรียังคงมีจำนวนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากสถิติการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเดือนธันวาคม พุทธศักราช 2567 มีจำนวน 5,395.24 ตัน มีปริมาณขยะเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 6.02 ตัน/วัน ด้วยปัจจัยสาเหตุจากจำนวนหลังคาเรือนที่เพิ่มขึ้น 2,600 หลังคาเรือน จึงทำให้ไม่สามารถลดปริมาณขยะลงได้ (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ สยป.ภทม, 2568) จะเห็นได้ว่า แม้ว่าฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะของสำนักงานเขตมีนบุรี จะมีการจัดเก็บขยะในพื้นที่ทุกวัน แต่ก็ยังมีปัญหาขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นในเขตพื้นที่มีนบุรี ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญที่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการขยะที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่และสุขภาพของประชาชนโดยรวม

การจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมจะช่วยลดปัญหาเชื้อโรคและมลพิษที่อาจเกิดขึ้นจากการสะสมขยะมูลฝอยในพื้นที่ สามารถลดการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ การกำจัดขยะให้ได้ผลดี และเกิดประโยชน์สูงสุดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคัดแยกวัสดุจากขยะมูลฝอย ก่อนที่จะนำไปกำจัดในขั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการขยะและยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดอีก อีกทั้งยังสามารถเป็นการสร้างรายได้ที่เกิดจากการนำวัสดุที่แยกออกมาโดยนำไปจำหน่าย ซึ่งวิธีการคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพที่สุด คือ การคัดแยกจากแหล่งกำเนิดของขยะนั่นเอง เพราะทำได้ง่ายค่าใช้จ่ายน้อย เพียงให้แต่ละบ้านจัดภาชนะรองรับขยะแยกกันไว้แต่ละส่วน ซึ่งนอกจากจะเป็นการกำจัดขยะโดยตรงแล้ว ยังเป็นการฝึกหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรทิ้งขยะของประชาชนให้ถูกสุขลักษณะด้วย โดยกรมควบคุมมลพิษ (2550) ได้นำเสนอ หลักแนวคิดการจัดการขยะมูลฝอยด้วยแนวคิด 5Rs คือ 1) Reduce – ลดการใช้ (คิดก่อนใช้) 2) Reuse – นำกลับมาใช้ซ้ำ (ใช้แล้วใช้อีก) การใช้ซ้ำ เป็นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด 3) Recycle – นำกลับมาใช้ใหม่ 4) Repair – นำสิ่งของที่ยังพอแก้ไขได้มาซ่อมแซมให้สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ 5) คือ Reject - หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดอันตราย

จากความเป็นมาของบริบทพื้นที่เขตมีนบุรี และปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร รวมไปถึงแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยดังที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึง “การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย 5 Rs ของ กรมควบคุมมลพิษ (2550) ได้แก่ 1) Reduce – ลดการใช้ (คิดก่อนใช้) 2) Reuse – นำกลับมาใช้ซ้ำ (ใช้แล้วใช้อีก) การใช้ซ้ำ เป็นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด 3) Recycle – นำกลับมาใช้ใหม่ 4) Repair – นำสิ่งของที่ยังพอแก้ไขได้มาซ่อมแซมให้สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ 5) คือ Reject – หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดอันตราย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

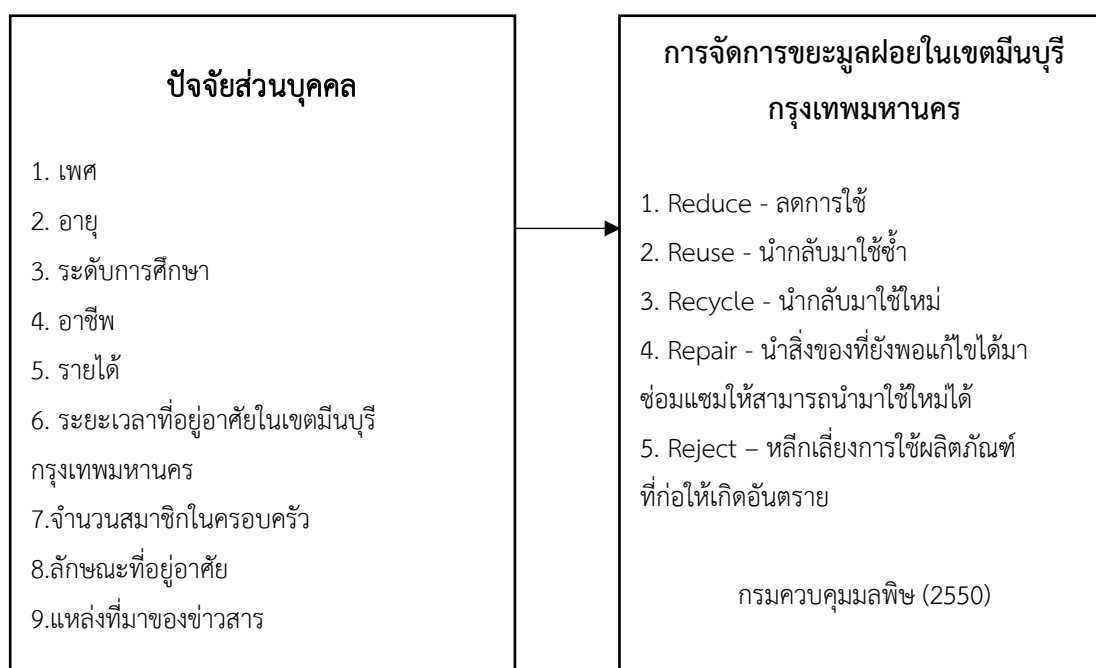
2. ข้อมูลที่ได้รับนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs เป็นหลักที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำได้ตั้งแต่ระดับครัวเรือน รวมถึงนำไปใช้ในทั้งในภาคชุมชนและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด หลักการ 5 Rs ประกอบด้วย 1) การลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น (Reduce) เช่น การลดใช้ถุงพลาสติกโดยใช้ถุงผ้าใส่ของแทน 2) การนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ใหม่ (Reuse) เป็นการใช้ซ้ำ เช่น นำขวดน้ำหวานมาบรรจุน้ำดื่ม นำขวดกาแฟที่หมดแล้วมาใส่น้ำตาล 3) การซ่อมหรือแก้ไข (Repair) เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายมาซ่อมแซมใช้ใหม่ เพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้งานได้อีกครั้ง 4) การหมุนเวียนนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการแปรรูปตามกระบวนการของแต่ละประเภท เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ 5) การหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก (Reject) เช่น กล่องโฟม เป็นต้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2550)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่สมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย และแหล่งข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวนประชากร 140,894 คน (สำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม พุทธศักราช 2567) และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่มีค่าระดับความคลาดเคลื่อนไว้ที่ร้อยละ 5 จำนวนทั้งสิ้น 400 คน และใช้วิธีการคัดเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก โดยการเลือกเก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ยินดีให้ข้อมูลและมีความสะดวกในการตอบแบบสอบถามจนครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นสอดคล้องภายในโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient's Cronbach) เท่ากับ 0.978 โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. อาชีพ 5. รายได้ 6. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร 7. จำนวนสมาชิกในครอบครัว 8. ลักษณะที่อยู่อาศัย และ 9. แหล่งที่มาของข่าวสาร

แบบสอบถามส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ 1. Reduce – ลดการใช้ (คิดก่อนใช้) 2. Reuse – นำกลับมาใช้ซ้ำ (ใช้แล้วใช้อีก) การใช้ซ้ำ เป็นการให้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด 3. Recycle – นำกลับมาใช้ใหม่ 4. Repair – นำสิ่งของที่ยังพอแก้ไขได้มาซ่อมแซมให้สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ 5. คือ Reject – หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดอันตราย โดยเป็นคำถามปลายปิด มีลักษณะเป็น Rating Scale จำนวน 25 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติ t -test สถิติ F -test รวมถึงสถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient's Cronbach) เพื่อใช้ในการทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตาราง 1

แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศหญิง	238	59.0
อายุ 31-40 ปี	131	32.8
ระดับการศึกษาปริญญาตรี	192	48.0
อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน	170	42.5
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท	167	41.8
ระยะเวลาที่อยู่อาศัย มากกว่า 5 ปีขึ้นไป	257	64.2
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-3 คน	162	40.5
ลักษณะที่อยู่อาศัยบ้านเดี่ยว	209	52.3
การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยทางอินเทอร์เน็ต	133	33.3

จากตาราง 1 แสดงถึงปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 13-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ระยะเวลาที่อยู่อาศัย มากกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-3 คน ลักษณะที่อยู่อาศัยบ้านเดี่ยว และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยทางอินเทอร์เน็ต

2. การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs ของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

ตาราง 2

แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน โดยการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs ในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวม

การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs โดยรวม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย	3.86	.866	มาก
2. ด้านการนำขยะบางประเภทมาใช้ซ้ำโดยไม่ผ่านกระบวนการ	3.64	.936	มาก
3. ด้านการนำขยะไปผ่านกระบวนการ ก่อนนำมาใช้ซ้ำ	3.18	.840	ปานกลาง
4. ด้านการนำขยะที่ใช้แล้วมาซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ได้อีก	3.40	.995	ปานกลาง

การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs โดยรวม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
5. ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ขยะที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม	3.41	.900	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.50	.656	มาก

จากตาราง 2 แสดงถึงการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs ของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, $SD = .656$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านการนำขยะไปผ่านกระบวนการ ก่อนนำมาใช้ซ้ำ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติ *t*-test, สถิติ *F*-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ Scheffe ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3

แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนบุคคล	การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร			
	<i>t</i> -test	<i>F</i> -test	<i>p</i> -value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	-0.802		.423	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1
อายุ		2.744	.028	ยอมรับสมมติฐานที่ 2
ระดับการศึกษา		2.798	.062	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 3
อาชีพ		3.180	.015	ยอมรับสมมติฐานที่ 4
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		2.085	.082	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 5
ระยะเวลาที่อยู่อาศัย		4.681	.010	ยอมรับสมมติฐานที่ 6
ในเขตมีนบุรีกรุงเทพมหานคร				
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		.925	.429	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 7
ลักษณะที่อยู่อาศัย		1.625	.183	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 8
แหล่งที่มาของข่าวสาร		1.276	.282	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 9

จากตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ดังนี้

ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย และแหล่งที่มาของข่าวสารแตกต่างกันมีการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตมีนบุรีกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับประชาชนที่มีอายุ และอาชีพที่แตกต่างกันมีการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตมีนบุรีกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

การศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs ของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ 10,001 ถึง 20,000 บาท มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยมากกว่า 5 ปีขึ้นไป มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-3 คน ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว และการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจากอินเทอร์เน็ต

การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs ของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานครโดยรวมมี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย (Reduce) 2) ด้านการนำขยะบางประเภทมาใช้ซ้ำโดยไม่ผ่านกระบวนการ (Reuse) 3) ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ขยะที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม (Reject) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สำหรับ 4) ด้านการนำขยะที่ใช้แล้วมาซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ได้อีก (Repair) และ 5) ด้านการนำขยะไปผ่านกระบวนการ ก่อนนำมาใช้ซ้ำ (Recycle) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย และแหล่งที่มาของข่าวสารแตกต่างกันมีการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน สำหรับประชาชนที่มีอายุ และอาชีพที่แตกต่างกันมีการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลจะเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. **การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs** พบว่า การจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนในเขตมีนบุรี

กรุงเทพมหานคร มีการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs โดยการเลือกใช้ถุงผ้าใส่สิ่งของมากกว่าถุงพลาสติกใบเล็ก ๆ หลายใบเพื่อลดปริมาณขยะ การใช้กระดาษให้ครบทั้งสองด้านเพื่อเป็นการประหยัดกระดาษ และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับการศึกษาของ ระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี และคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดิ์ตำบลกลันตา อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์” พบว่า การจัดการขยะมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จและกลายเป็นชุมชนปลอดขยะอย่างสมบูรณ์ คือ ชุมชนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และช่วยกันลดปริมาณขยะ อีกทั้งสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังให้รู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมินบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า

ประชาชนที่มี เพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย และแหล่งที่มาของข่าวสารแตกต่างกันมีการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตมินบุรี กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการขยะเกิดจากจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้มีพฤติกรรมในการจัดการขยะที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จูติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี และคณะ (2565) “การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่งจังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมมีการจัดการขยะมูลฝอยทุกด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับปริญญา จิตอร่าม (2563) ได้ศึกษา “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกำจัดมูลฝอยในชุมชนป่าแป๋ แม่ฮ่องสอน” พบว่า การศึกษา รายได้ไม่มี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจัดการมูลฝอยในชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จูติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี และคณะ (2565) ได้ศึกษา “การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่งจังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกันจึงมีการมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีนทร์ทิพย์ บุญจันทร์ และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ (2561) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน ในตำบลบึงพระ อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก” พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศราวุฒิ ทับผดุง (2563) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก” ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยแตกต่างกันมีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

สำหรับประชาชนที่มีอายุและอาชีพที่แตกต่างกันมีการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตมินบุรี กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากอายุและอาชีพของประชาชนอาจส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันไป หากพิจารณาถึงจำนวนประชาชนในพื้นที่เขตมินบุรี ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีอายุ 31-40 ปี และอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมีจำนวนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของกลุ่มแบบสอบถามทั้งหมด แสดงถึงว่าอาจจะมียุคอื่น ๆ อีกหลายกลุ่มที่มีการจัดการขยะที่แตกต่างกันออกไปซึ่งอยู่ในช่วงของวัยทำงานและมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน อาจมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม

มากกว่าในวัยอื่น ๆ หรืออาจจะได้รับการหล่อหลอมจากกฎระเบียบของหน่วยงานที่ทำในการอยู่ร่วมกันในองค์กรทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการฝึกหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การทิ้งขยะให้ถูกสุขลักษณะด้วย จึงทำให้มีวิธีการจัดการขยะที่แตกต่างจากวัยอื่น ๆ หรืออาชีพอื่น ๆ สอดคล้องผลงานวิจัยของ สาลินี ศรีวงษ์ชัย, ปรมัตถ์ เศรษฐี และศรีปัญญา ประสงค์สุข (2560) ได้ศึกษา “พฤติกรรมมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของนิสิตและบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว” พบว่า อายุ และอาชีพที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยและพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนที่เป็นผู้ผลิตขยะหลัก การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีการคัดแยกขยะ ลดการใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดขยะ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน จะช่วยทำให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดปัญหาสิ่งแวดล้อม และช่วยสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับทุกคน

2. การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการจัดการขยะอย่างถูกวิธีตามหลักวิชาการ เพื่อเป็นการรักษาความสะอาดและดูแลสุขภาพประชาชน การจัดฝึกอบรมเสริมเกี่ยวกับการซ่อมแซมแซมเสื้อผ้าที่ชำรุด อีกทั้งยังเป็นการสร้างอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชน พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์หรือทำป้ายประชาสัมพันธ์การจัดการขยะที่ถูกต้อง โดยเน้นการใช้สื่อออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงกับพฤติกรรมของประชาชนในยุคปัจจุบัน

3. ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อทำการสอนและแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในครัวเรือนขึ้นมาเอง เช่น น้ำยาล้างจาน สบู่ และยาสระผม เป็นต้น เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะ และลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนด้วย รวมทั้งควรหาช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดรายได้สำหรับประชาชนในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน เพื่อทราบถึงความต้องการและรับรู้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยจากต้นทาง เพื่อได้ข้อมูลสำคัญที่สามารถนำไปปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะของประชาชน เช่น ระดับความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อการจัดการขยะ เป็นต้น

3. การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษารูปแบบความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในการพัฒนาแนวทางการจัดการขยะที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ สยป.กทม. (2568). *กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะเขตมินบุรี*. [https://policy.bangkok.go.th/inspector/frontend/web/index.php?r= site %2Fprojectview&ID=31023](https://policy.bangkok.go.th/inspector/frontend/web/index.php?r=site%2Fprojectview&ID=31023).
- กรมควบคุมมลพิษ. (2550). *คู่มือแนวทางการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชนสำหรับอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน*. กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2568). *ข้อมูลสถิติขยะมูลฝอยของประเทศและกรุงเทพมหานคร*. <https://thaimsw.pcd.go.th/report1.php?>.
- ปริญญา จิตอร่าม. (2563). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกำจัดมูลฝอยในชุมชนป่าแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์สาทรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาทรณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่
- ฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี, ปิยะนุช เงินชูศรี, สุกัญญา หอมหวาน, ตะวัน รักสละม และสิทธิชัย มานะสม. (2565). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่ง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 5(1), 13-23.
- ศรินทร์ทิพย์ บุญจันทร์ และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ. (2561). ปัจจัยที่มีต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน ในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(1), 181-190
- ศราวดี ทับผดุง. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์สาทรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี, กฤษฎางค์ จันเติบ, อรณี ณะเกิงสุข, วรภรณ์ มนต์รี, จุฑารัตน์ แสนบุญ และอุดมชัยสุวรรณ. (2563). การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดิ์ ตำบลกลันตา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารปัญญา*, 27(1), 59-68.
- สาลีณี ศรีวงษ์ชัย ปรมัตถ์ เศรษฐี และศรีปัญญา ประสงค์สุข. (2560). การศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของนิสิตและบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ววารสารวิทยาศาสตร์บูรพา ,*วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา*, 22(2), 288-299.
- สำนักงานเขตมินบุรี. (2567). *พื้นที่การปกครอง/จำนวนประชากร พื้นที่การปกครอง/จำนวนประชากร*. <https://webportal.bangkok.go.th/minburi>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2568). *ข้อมูลทั่วไปด้านประชากร*. <https://www.boj.go.th/index.php?page=demographic>.

Ananda. (2023). เตรียมรับมือ ‘ภาวะโลกเดือด (global boiling)’ เพิ่มดีกรีสูงทั่วโลก.

<https://www.ananda.co.th/blog/thegenc>.

THAIPUBLICA. (2022). วาระซ่อมกรุงเทพ : แผนจัดการขยะกทม.20 ปี ยังคง ‘ล้นเมือง’ ต่อไป.

<https://thaipublica.org/2022/05/bangkok-agenda06-2565/>.

Szentendre. (1996). *Public Participation Training Module*. Hungary: The Regional Environmental Center.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Harper and Row.

การจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย

วันที่รับบทความ: 29 เมษายน 2568

วันแก้ไขบทความ: 22 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ: 1 สิงหาคม 2568

เสกสรร มาตวังแสง¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเทศบาลวัดเนินสุทธาวาส (สุทธิพงษ์ประชานุกุล) สำนักการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 20 คน ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์ และแบบสังเกตพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย โดยแบบสังเกตพฤติกรรมฯ มีค่า IOC 0.67 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนก CITC 0.45 - 0.75 มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน (RAI) 0.90 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Cronbach's Alpha) 0.87 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-experimental Design) แบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-posttest Design) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า หลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมกำกับตนเองสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ศูนย์การเรียนรู้; การกำกับตนเอง; เด็กปฐมวัย

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ โรงเรียนเทศบาลวัดเนินสุทธาวาส (สุทธิพงษ์ประชานุกุล) ต.บางปลาสร้อย อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: kokofree@hotmail.com

Learning Center Experience Management to Promote Self-Regulation Behaviors of Early Childhood

Received: 29 April 2025

Revised: 22 June 2025

Accepted: 1 August 2025

Seksan Madwungsang¹

Abstract

The purpose of this research was to compare the self-regulated behaviors of early childhood before and after conducting learning center experience management. The sample used in the research was 20 students of kindergarten year 2 who were studying at Watnernsutthawas Municipality School (Suttipongprachanukul) Chonburi Town Municipality in the second semester of 2024 academic year. The experiment was carried out 24 times within the period of 8 weeks (3 days per week). The research instruments were lesson plans and the observation form for self-regulated behaviors of early childhood with the index of consistency (IOC) between 0.67–1.00, the corrected item – total correlation (CITC) between 0.45–0.75, the rater agreement index (RAI) of 0.90 and the reliability for the whole paper (Cronbach's Alpha) of 0.87. The research was pre-experimental design followed by one-group pretest- posttest design. The data was statistically analyzed by using mean and standard deviation.

The research results were summarized that the posttest scores on self-regulated behaviors after conducting learning center experience management were higher than those before learning center experience management, with statistical significance at the level of 0.05.

Keywords: learning center; self-regulation; early childhood

Type of Article: Research Article

¹ Watnernsutthawas Municipality School (Suttipongprachanukul) Bangprasoi Subdistrict, Muang Chonburi District, Chonburi Province, 20000

Corresponding author Email: kokofree@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวางรากฐานในการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย ที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต ดังพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2562 ที่มีวัตถุประสงค์ให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ครอบคลุมทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิต เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นฐานรากที่สำคัญสำหรับในช่วงวัยต่อไป ดังนั้นการวางรากฐานชีวิตในเด็กปฐมวัย จำเป็นต้องเสริมสร้างทักษะทางสมองให้มีความเหมาะสม เพราะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นการซึมซับรับรู้ ที่สมองจะเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์เป็นข้อความรู้ สะสมไว้เป็นทุนสำหรับการเรียนรู้ที่สูงขึ้น สมองของเด็กปฐมวัยจะพัฒนาและเพิ่มศักยภาพได้สูงยิ่งขึ้นหากได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้อง (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2561) เป็นช่วงเวลาที่สมองส่วนหน้าสุดมีการพัฒนาอย่างมาก สิ่งแวดล้อม การเลี้ยงดู และการอบรมสั่งสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้กิ่งประสาทแตกแขนง และเกิดการสร้าง Synapses ในสมองส่วนหน้าสุดซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การควบคุมอารมณ์และความคิด มีการพัฒนาอย่างมาก (นวลจันทร์ จุฑาภักติกุล, 2561) เป็นเหตุให้ช่วงวัยนี้มีความเหมาะสมในการฝึกฝนทักษะสมองส่วนหน้า หรือ Executive Functions (EF) มาอย่างต่อเนื่องเหมือนเป็นการฝังชิปให้เด็กเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็น “พลเมืองคุณภาพ”

ทักษะกำกับตนเอง เป็นองค์ประกอบหนึ่งของ EF ที่จะช่วยให้เด็กสามารถควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง แสดงออกอย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วย การจดจ่อใส่ใจ การควบคุมอารมณ์ และการติดตามประเมินตนเอง (สุภาวดี หาญเมธี, 2561) เป็นกลุ่มทักษะที่ส่งเสริมศักยภาพทั้งในด้านการเรียน การทำงาน และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ทำให้มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ จนเกิดความภูมิใจในตัวเอง สามารถเผชิญปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นการเสริมสร้างให้เด็กปฐมวัยรู้จักการกำกับตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยพฤติกรรมกำกับตนเองจะเริ่มเห็นได้ชัดเมื่อเด็กเข้าสู่ระบบโรงเรียน เพราะเด็กต้องเจอกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคมมากมาย เด็กต้องเรียนรู้ในการปรับตัวให้เข้าสู่ชีวิตที่มีระเบียบแบบแผนมากขึ้น ดังนั้น ครูปฐมวัยจึงเป็นบุคคลที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมกำกับตนเองให้กับเด็ก ผ่านการจัดประสบการณ์และการทำกิจวัตรประจำวันให้เด็กได้อย่างมีคุณภาพ

ผู้วิจัยปฏิบัติการสอนเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนเทศบาลวัดเนินสุทธาวาส (สุทธิพงษ์ประชานุกุล) โดยได้ทำการเก็บข้อมูลพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กในชั้นเรียน พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความสามารถในการกำกับตนเองน้อย ขาดความสนใจในทำกิจกรรม มีสมาธิจดจ่อในสิ่งที่ทำได้ไม่นาน ยังควบคุมตนเองได้ไม่ค่อยดี โดยจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในระยะยาว ดังนั้น เด็กจึงควรได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมกำกับตนเอง ในด้าน การจดจ่อใส่ใจ การควบคุมอารมณ์ และการติดตามประเมินตนเอง ซึ่งจากการศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า กิจกรรมที่สามารถส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการกำกับตนเอง จะต้องให้โอกาสเด็กได้คิด สงสัย สังเกต ได้เลือก ตัดสินใจ วางแผน ได้ลงมือทำ เรียนรู้ผ่านการเล่น ได้แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ผลงาน ซึ่งการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความสามารถในด้าน

ต่าง ๆ ตามความศักยภาพ ประสบการณ์ และความสนใจของตนเอง ให้อิสระเด็กในการทำงานกับวัสดุอุปกรณ์ที่จัดเตรียมไว้อย่างเพียงพอพร้อมในแต่ละศูนย์ ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นได้พูดคุยกันและเรียนรู้ไปตามความสามารถของตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ ได้ทำงานเพื่อตอบสนองความคิดของตนเองอย่างมีความหมาย มีการลงมือทำงานนั้น ๆ ด้วยใจจดจ่อ ครูจะมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กมากขึ้น มีโอกาสตอบสนองความต้องการของเด็กแต่ละคน โดยอาศัยการจัดกลุ่มอย่างยืดหยุ่นและกิจกรรมที่หลากหลาย เป็นการรองรับวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายของเด็กแต่ละคนช่วยสร้างมนต์เสน่ห์ที่ดีเกี่ยวกับตนเองเมื่อเด็กประสบความสำเร็จ

ด้วยเหตุผลตามจากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้มาใช้ส่งเสริมพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กปฐมวัย หรือประยุกต์ใช้กับการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาด้านอื่น ๆ ของเด็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเทศบาลวัดเนินสุทธาวาส (สุทธิพงษ์ประชานุกูล) สำนักการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 20 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย การจดจ่อใส่ใจ การควบคุมอารมณ์ และการติดตามประเมินตนเอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาทดลอง 8 สัปดาห์ โดยดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2568

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย ควรส่งเสริมด้านใดบ้าง และมีแนวทางในการจัดประสบการณ์อย่างไร
2. ประโยชน์เชิงปฏิบัติ ผลการวิจัยครั้งนี้ทำเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้องนำการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้มาใช้กับเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมกำกับตนเอง อีกทั้งยังเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้ และการกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้มาจากพื้นฐานทฤษฎีการใช้สื่อประสม (Multi-media approach) และกระบวนการกลุ่ม (Group process) จากแนวคิดของฟรานซิส เบคอน และ ดร.มาเรียมอนเตสซอรี ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการลงมือกระทำ จากการได้สัมผัสได้พบเห็นได้หาประสบการณ์ด้วยตนเอง ซึ่งศูนย์การเรียนรู้เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ในการนำเสนอโลกแห่งการเรียนรู้ในมิติต่าง ๆ ที่เด็กสามารถสำรวจตรวจสอบและทดลองความคิดของตนเองภายใต้สถานการณ์ที่ปลอดภัยและเป็นมิตร เป็นการสร้างความมั่นใจและเป็นจุดเริ่มในการยอมรับนับถือความสามารถในตนเอง ศูนย์การเรียนรู้เป็นบริเวณที่จัดขึ้นสำหรับเด็กได้เรียนรู้และรับผิดชอบตนเอง ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือกับเพื่อนตามความสนใจ ความต้องการ รูปแบบการเรียนรู้และระดับพัฒนาการ (Williams & Fromberg, 2014) ศูนย์การเรียนรู้เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ตามความศักยภาพ ประสบการณ์ และความสนใจของตนเอง ให้อิสระเด็กในการทำงานกับวัสดุอุปกรณ์ที่จัดเตรียมไว้อย่างเพียงพอพร้อมในแต่ละศูนย์ เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นได้พูดคุยกันและเรียนรู้ไปตามความสามารถของตนเอง โดยครูต้องออกแบบกิจกรรมให้สัมพันธ์และเชื่อมโยงกับโลกแห่งการเรียนรู้ที่กระฉับกระเฉง อีกทั้งยังต้องมีการวางแผนที่ดีในการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้มีส่วนร่วมในการจัดกระทำกับวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติ ศูนย์การเรียนรู้มุ่งเน้นการทำงานหรือกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สนับสนุนให้เด็กมีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างมากยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับการเรียนรู้ในกลุ่มใหญ่ เด็กได้ทำงานเพื่อตอบสนองความคิดของตนเองอย่างมีความหมาย มีการลงมือทำงานนั้น ๆ อย่างจริงจังด้วยใจจดจ่อ สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดการศูนย์การเรียนรู้แบบผสมผสาน ทั้งศูนย์แบบเน้นหลักสูตรและแบบเน้นสื่อการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละศูนย์ที่เด็กเข้าจะสอดแทรกสาระความรู้ ใ้งาน ตามหน่วยการเรียนรู้ ช่วยให้เด็กเกิดความรู้โดยการลงมือทำด้วยตนเองของแต่ละศูนย์

การกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย

การกำกับตนเอง เป็นองค์ประกอบหนึ่งของ Executive Functions (EF) ซึ่งหมายถึง กระบวนการทางสติปัญญาที่ควบคุมและบริหารจัดการให้บุคคลสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายอย่างประสบความสำเร็จ คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้เป็น แก้ปัญหาเป็น อยู่กับคนอื่นเป็น มีความสุขเป็น โดยต้องอาศัยทักษะที่สำคัญ 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มทักษะพื้นฐาน กลุ่มทักษะกำกับตนเอง และกลุ่มทักษะปฏิบัติ สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มทักษะทักษะกำกับตนเอง ซึ่งเป็นการจัดเรียงความสามารถทางจิตใจของเด็กที่มีความซับซ้อน ให้สามารถควบคุมตนเองจากการถูกระตุ้นของสิ่งเร้า ให้สามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการที่จะกำกับตนเองได้ต้องมีการคิดวางแผน เพื่อนำทางความคิดและพฤติกรรมของตนเอง ที่จะแสดงออกอย่างเหมาะสมในสังคม (Grimmer & Geens, 2023) ซึ่งพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) การจดจ่อใส่ใจ (Focus/Attention) เป็นความสามารถในการรักษาความตื่นตัว รักษาความสนใจให้อยู่ใน

ทิศทางที่ควร เพื่อให้ตนเองบรรลุสิ่งที่ต้องการจะทำให้สำเร็จด้วยความจดจ่อ มีสติรู้ตัวต่อเนื่องในระยะเวลาที่เหมาะสม ตามสมควรของวัยและความยากง่ายต่อภารกิจนั้น ๆ 2) การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) เป็นความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ตระหนักรู้ว่าตนอยู่ในภาวะอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร สามารถปรับสภาพอารมณ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และควบคุมการแสดงออกทั้งทางอารมณ์และพฤติกรรมได้เหมาะสม 3) การติดตามประเมินตนเอง (Self-Monitoring) เป็นความสามารถในการตรวจสอบความรู้สึก ความคิด หรือการกระทำของตนเองทั้งในระหว่างการทำงาน หรือหลังจากทำงานแล้วเสร็จ เพื่อให้มั่นใจว่า จะนำไปสู่ผลดีต่อเป้าหมายที่วางไว้ หากเกิดความบกพร่องผิดพลาดก็จะนำไปปรับปรุงแก้ไข (สุภาวดี หาญเมธี, 2561) ดังนั้นการปลูกฝังพฤติกรรมกำกับตนเองให้กับเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้เด็กรู้จักยับยั้งชั่งใจ สามารถควบคุมความคิดให้มีสมาธิมีใจจดจ่อในสิ่งที่กำลังทำ แสดงออกเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ควบคุมอารมณ์ให้แสดงออกในทางที่เหมาะสม มีสัมพันธภาพทางสังคมที่ดี และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Yetti (2021) ได้ทำการศึกษาผลการเคลื่อนไหวและจังหวะที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า การกำกับตนเองในเด็กเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเตรียมการตั้งแต่ช่วงวัยเยาว์ นอกจากจะส่งผลต่อความพร้อมสำหรับการเรียนของเด็กแล้ว ยังส่งผลให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

เสาวลักษณ์ แก่นกระโทก และปัทมวดี เล่ห์มงคล (2566) ได้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะจากวัสดุธรรมชาติเพื่อส่งเสริมการกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมศิลปะจากวัสดุธรรมชาติสามารถส่งเสริมการกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย โดยขณะที่ทำกิจกรรมศิลปะเด็กจะรู้จักการรอคอยในการใช้อุปกรณ์ต่อจากเพื่อน มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน มีสมาธิและใจจดจ่อในการทำงานศิลปะตามขั้นตอนที่ครูอธิบาย และทำงานเสร็จทันเวลาตามเป้าหมาย

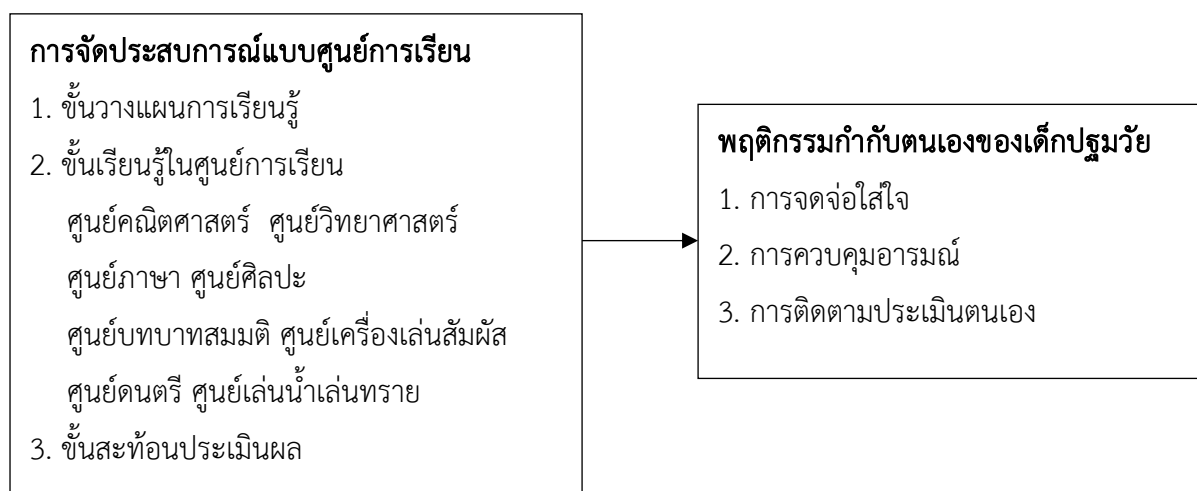
สุปรียา ผาสุกสถิตพงศ์ และปิยะนันท์ หิรัญย์โลทร (2566) ได้ทำการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง “PLAY AT HOME” เพื่อส่งเสริมการกำกับตนเองในเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กสามารถปฏิบัติตามกฎกติกาในการทำกิจกรรม รู้จักหน้าที่และทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จสามารถสื่อสารและบอกความรู้สึกได้ เมื่อเด็กเกิดปัญหารู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เด็กเกิดการคิดวางแผนสามารถคิดริเริ่มในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง เกิดสมาธิจดจ่อในการทำงานจนทำให้งานออกมาสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

ดุขฎี อุการ และอุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2562) ได้ทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนกิจกรรมเสรีตามแนวคิดเครื่องมือทางปัญญาและการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างเอ็กเซ็กคิวทีฟฟังก์ชันส์ของเด็กอนุบาล ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนการสอนฯ มุ่งเน้นให้เด็กได้สำรวจสภาพแวดล้อมเพื่อกระตุ้นสมองให้เด็กเกิดความสนใจ เปิดโอกาสให้เด็กหยุดคิดวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเล่นก่อนเล่น ลงมือเล่นร่วมกันกับเพื่อนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน และมีช่วงเวลาให้เด็กได้ใคร่ครวญถึงสิ่งที่ตนเองเล่น สร้างเป็นองค์ความรู้ของตนเอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

เด็กที่สามารถกำกับตนเองได้จะมีความพร้อมในการเรียน อยู่ร่วมกันกับผู้อื่น จัดการความต้องการในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ ควบคุมอารมณ์และแสดงพฤติกรรมเหมาะสม ซึ่งในการส่งเสริมพฤติกรรมกำกับตนเองให้กับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องอาศัยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับอายุและความสนใจของเด็กแต่ละบุคคล โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้มาใช้ส่งเสริมพฤติกรรมกำกับตนเอง โดยออกแบบศูนย์การเรียนรู้แบบผสมผสานที่เน้นหลักสูตรและเน้นสื่อการเรียนรู้ จำนวน 8 ศูนย์ ประกอบด้วย (1) ศูนย์แบบเน้นหลักสูตร เช่น ศูนย์คณิตศาสตร์ ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์ภาษา ศูนย์ศิลปะ (2) ศูนย์แบบเน้นสื่อการเรียนรู้ เช่น ศูนย์บทบาทสมมติ ศูนย์เครื่องเล่นสัมผัส ศูนย์ดนตรี ศูนย์เล่นน้ำเล่นทราย ผ่านวิธีการจัดประสบการณ์ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผนการเรียนรู้ ขั้นเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ และขั้นสะท้อนประเมินผล โดยมีรายละเอียด ตามภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แผนการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 8 แผน (2) แบบสังเกตพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) สามระดับ โดยให้คะแนนเป็น 2, 1 และ 0 แต่ละระดับมีกฎเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) ดังนี้ คะแนน 2 เมื่อเด็กปฏิบัติได้ด้วยตนเองเป็นประจำทุกครั้ง, คะแนน 1 เมื่อเด็กปฏิบัติได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ และคะแนน 0 เมื่อเด็กปฏิบัติไม่ถูกต้อง โดยสร้างข้อรายการ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ๆ ละ 3 ข้อ รวม 9 ข้อ รายการ ประเมินคุณภาพโดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน วิพากษ์ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ปรากฏว่า แผนการจัดประสบการณ์

มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ส่วนแบบสังเกตพฤติกรรมฯ มีค่า IOC 0.67–1.00 ค่าอำนาจจำแนก CITC 0.45-0.75 มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน (RAI) 0.90 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Cronbach's Alpha) 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-experimental Design) แบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-posttest Design) โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์กับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ตามแบบแผนการทดลอง ดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัยกับกลุ่มเป้าหมาย

2. ดำเนินการจัดประสบการณ์ตามแผน โดยทำการทดลองในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม จำนวน 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 ครั้งๆ ละ 60 นาที ในเวลา 09.30–10.30 น. ของวันอังคาร พุธ และพฤหัสบดี รวม 24 ครั้ง โดยมีขั้นตอนการจัดประสบการณ์ 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ขั้นวางแผนการเรียนรู้ (10 นาที) ขั้นตอนนี้เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมในการเรียนรู้ด้วยการสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก กระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรม และให้เด็กนำสัญลักษณ์ของตนเองไปติดไว้บนแผนภูมิวางแผน โดยเด็กจะได้เลือกเข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้วันละ 2 ศูนย์

2.2.2 ขั้นเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ (40 นาที) ขั้นตอนนี้เป็นการให้เด็กเล่นและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในกลุ่ม ผ่านสื่อการเรียนรู้และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ ที่บูรณาการรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละศูนย์ โดยแต่ละศูนย์จะใช้เวลา 20 นาที เมื่อครบกำหนดเวลาเด็กจะเก็บของเข้าที่แล้วเปลี่ยนศูนย์

2.2.3 ขั้นสะท้อนประเมินผล (10 นาที) ขั้นตอนนี้เป็นการให้เด็กได้ร่วมกันสรุปองค์ความรู้โดยการนำเสนอผลงาน จัดแสดงผลงาน นิทรรศการ โดยการบอกเล่าเรื่องราว สนทนาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเผยแพร่สิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจ

3. สังเกตพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัยหลังทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย กับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังทดลองไปหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังทดลองโดยใช้ Dependent Sample t -test

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัยในแต่ละด้านมาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง พบว่า คะแนนการกำกับตนเองของ

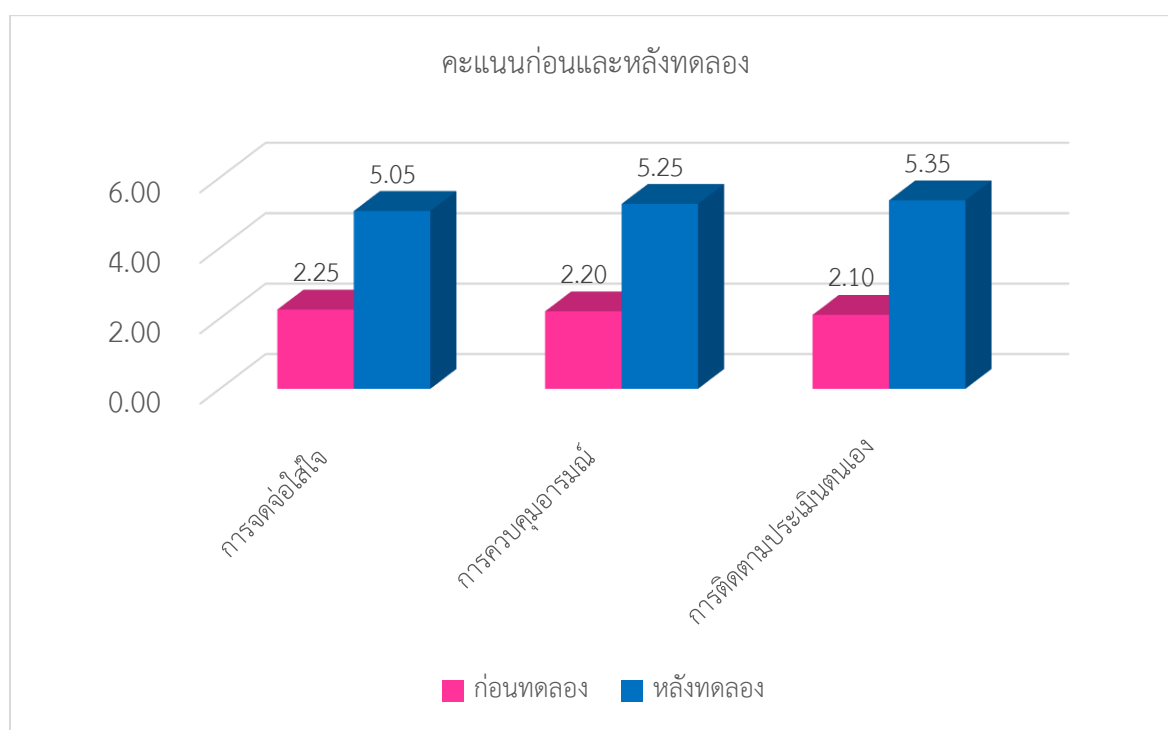
เด็กปฐมวัยทุกด้าน ได้แก่ การจดจ่อใส่ใจ การควบคุมอารมณ์ และการติดตามประเมินตนเอง สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปรากฏผล ดังแสดงในตาราง 1 และภาพ 2

ตาราง 1

คะแนนก่อนและหลังทดลอง

การกำกับตนเอง	เต็ม	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		การเปลี่ยนแปลง		t-value
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	
การจดจ่อใส่ใจ	6	2.25	0.64	5.05	0.60	2.80	0.95	13.16 [*]
การควบคุมอารมณ์	6	2.20	0.62	5.25	0.79	3.05	1.15	11.90 [*]
การติดตามประเมินตนเอง	6	2.10	0.45	5.35	0.67	3.25	0.72	20.29 [*]
รวม	18	6.55	1.23	15.65	0.99	9.10	1.52	26.80[*]

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพ 2 คะแนนก่อนและหลังทดลอง

การอภิปรายผล

การจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้สามารถส่งเสริมพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย โดยเด็กมีคะแนนพฤติกรรมกำกับตนเองในทุกด้านสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดประสบการณ์

แบบศูนย์การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เด็กได้เล่นและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในกลุ่ม ผ่านสื่อการเรียนรู้และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ ที่บูรณาการรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละศูนย์ ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ที่จัดให้กับเด็กจะจัดแบบผสมผสานตามหน่วยการเรียนรู้ โดยจะสอดแทรกสาระความรู้ ใบงาน กิจกรรมช่วยให้เด็กเกิดความรู้โดยการลงมือทำด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความสามารถต่าง ๆ ตามความศักยภาพ ประสบการณ์ และความสนใจ ให้อิสระเด็กในการทำงานกับวัสดุอุปกรณ์ที่จัดเตรียมไว้อย่างเพียงพอในแต่ละศูนย์ ที่มีความหลากหลาย มีกฎกติกาข้อตกลงในการเล่นและทำกิจกรรมแตกต่างกันไป ส่งผลให้เด็กรู้จักหน้าที่ของตนและทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จทันเวลา มีความอดทนรอคอยในการทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนจนหมดเวลาแล้วเปลี่ยนศูนย์ช่วยกันในกลุ่มเก็บวัสดุอุปกรณ์โดยไม่ต้องให้ครูคอยบอก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของวีก็อตสกี (Vygotsky) ที่เชื่อว่าการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในขณะที่กำลังเล่น ทำให้เด็กสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้การสร้างกฎระเบียบ การวางแผน การแบ่งบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งผลให้การเรียนรู้ของเด็กสูงขึ้น (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2564, หน้า 62) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสิริพร ลิ่นจี และศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2564) ที่พบว่า การส่งเสริมพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กวัยอนุบาล ครูควรจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ทั้งทางกายภาพและทางจิตใจ โดยมีพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัย กิจกรรมประจำวันที่เหมาะสม ปฏิสัมพันธ์ที่อบอุ่น มีการสอนพฤติกรรมกำกับตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการฝึกพฤติกรรม การให้เด็กมีส่วนร่วมในการตั้งกติกาของห้องเรียน การมอบหมายความรับผิดชอบ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีคะแนนพฤติกรรมกำกับตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนทดลองทุกด้าน โดยจำแนกรายละเอียดแต่ละด้านได้ ดังนี้

1. การจดจ่อใส่ใจ โดยเด็กมีความสนใจ ตั้งใจฟังกติกา ขั้นตอน วิธีการทำกิจกรรมในแต่ละศูนย์ อยากที่จะทำกิจกรรมในศูนย์ที่ตนเองเลือก ร่วมกับเพื่อนในกลุ่มอย่างมีสมาธิ โดยไม่วกแวก จดจ่อกับงานที่ตนเองต้องทำให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด ก่อนที่จะทำการเปลี่ยนศูนย์ ดังตัวอย่างในหน่วยผักธรรมชาติ ศูนย์คณิตศาสตร์ เป็นการเรียนรู้รูปร่างของผักต่าง ๆ ซึ่งเด็กทำกิจกรรมกับเพื่อนด้วยความตั้งใจ จดจ่อใส่ใจกับงานที่ได้รับมอบหมายซึ่งมีหลายขั้นตอนตั้งแต่เรียงลำดับผักบนกระดาด แล้ววาดตามรูปร่าง พร้อมทั้งระบายสีให้สวยงาม จะเห็นได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้นจะมุ่งเน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สนับสนุนให้มีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างมากยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับการเรียนรู้ในกลุ่มใหญ่ได้ทำงานเพื่อตอบสนองความคิดของตนเองอย่างมีความหมาย มีการลงมือทำงานอย่างจริงจังด้วยใจจดจ่อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ที่ว่าการเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่เด็กได้ร่วมกันวางแผน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือกัน มีส่วนร่วมในการค้นคว้าและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เด็กสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุปรียา ฝาสุกสถิตพงศ์และปิยะนันท์ หิรัณย์โชโลทร (2566) ที่พบว่า กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นกิจกรรม

ที่มีกฎกติกาในการทำกิจกรรม จะทำให้เด็กรู้จักหน้าที่และทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ เกิดสมาธิจดจ่อในการทำกิจกรรม จนทำให้งานออกมาสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2. การควบคุมอารมณ์ โดยเมื่อเด็กเกิดปัญหาในขณะที่ทำกิจกรรมเขารู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง รู้จักการรอคอย เล่นร่วมกันได้โดยไม่ทะเลาะกัน ไม่แสดงท่าทางหงุดหงิดใส่เพื่อน หรือแย่งของเล่นกับเพื่อน ไม่ก่อกวน ไม่รบกวนเพื่อนขณะทำกิจกรรม ดังตัวอย่างในหน่วยผลไม้ ศูนย์บทบาทสมมติ เป็นการเล่นบทบาทสมมติร้านขายผลไม้ในตลาด ซึ่งเด็กแต่ละคนจะแสดงบทบาททั้งเป็นคนขาย คนซื้อ ผลไม้ชนิดต่าง ๆ ด้วยความสนุกสนานโดยตกลงว่าใครจะเป็นคนขาย ใครจะเป็นคนซื้อโดยไม่แย่งกัน ขณะเล่นจะไม่ออกนอกขอบเขตของศูนย์ ไม่พูดหรือตะโกนเสียงดัง ไม่รบกวนเพื่อนที่อยู่ในศูนย์อื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับปิยนุช รัตนพงษ์ และประกอบ ใจมั่น (2566) ที่กล่าวไว้ว่า การเล่นที่เปิดโอกาสให้ได้แสดงออกถึงความสามารถทางกาย สติปัญญาและอารมณ์ที่สะท้อนความคิด ความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกผ่านการเล่นร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน ใช้ชีวิตร่วมกับเพื่อน จะส่งผลต่อการปรับตัวโดยใช้การคิดอย่างมีเหตุผลเป็นพื้นฐานในการจัดการอารมณ์ตนเองให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่จะต้องพบเจอได้ตามวัย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเสาวลักษณ์ แก่นกระโทก และปัทมาวดี เล่ห์มงคล (2566) ที่พบว่า กิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้อย่างอิสระด้วยตนเองเด็กจะรู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเอง โดยจะรู้จักการรอคอยในขณะที่ทำกิจกรรม รอคอยในการใช้อุปกรณ์ต่อจากเพื่อน มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3. การติดตามประเมินตนเอง โดยเด็กได้ร่วมกันนำเสนอผลงาน จัดแสดงผลงาน นิทรรศการ บอกเล่าเรื่องราว สนทนาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเผยแพร่สิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ผู้อื่นฟัง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเองเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น ดังตัวอย่างในหน่วยต้นไม้ เด็กนำเสนอผลงานต่าง ๆ เช่น ผลงานการบันทึกในศูนย์วิทยาศาสตร์ โดยวาดภาพต้นกระสังเปลี่ยนสีจากสีเขียวอ่อนไปเป็นสีส้ม สีแดง เพราะว่าต้นกระสังจะดูดน้ำสีเข้าไปในลำต้น นำเสนอผลงานจากศูนย์ศิลปะในการสร้างป่าแสนสุขจากเล่นสีด้วยนิ้วมือ (Finger Paint) มาจัดแสดงแล้วนำเสนอให้ครูและเพื่อนฟังด้วยความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ที่ว่าการเรียนรู้ที่ดีจะเกิดขึ้นได้เด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์กับครูหรือเพื่อนด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เด็กต้องมีโอกาสสะท้อนความคิดเพื่อแสดงความรู้ความเข้าใจตนเอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของดุขฤ์ อุปการ และอุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2562) ที่พบว่า กระบวนการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สะท้อนความสำเร็จ ได้ประเมินตนเอง และนำเสนอความสำเร็จ จะทำให้เด็กมีช่วงเวลาได้ใคร่ครวญถึงสิ่งที่ตนเองเล่น สร้างเป็นองค์ความรู้ของตนเอง ส่งผลให้เด็กมี Executive Functions (EF)

ภาพ 3 กิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ขึ้นอยู่กับบริบทของห้องเรียนโดยสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม โดยให้ครอบคลุมทั้งศูนย์แบบเน้นหลักสูตร และเน้นสื่อการเรียนรู้

1.2 กิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ควรผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนตามหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรม สื่อ ของเล่นที่หลากหลาย โดยศูนย์แบบเน้นสื่อการเรียนรู้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของห้องเรียนแต่ละห้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น ความสนใจใฝ่เรียนรู้ พัฒนาการทางสังคม ความร่วมมือ เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การจัดประสบการณ์แบบศูนย์การเรียนรู้ก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าต่อครูและเด็กปฐมวัย โดยเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ให้เด็กมีโอกาสนในการปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ได้ทำงานเพื่อตอบสนองความคิดของตนเองอย่างมีความหมายเป็นการรองรับวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายของเด็กแต่ละคน ส่งเสริมพฤติกรรมทางบวก เพราะเด็กได้ลงมือปฏิบัติและมีโอกาสได้เลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง ช่วยสร้างมโนทัศน์ที่ดีเมื่อเด็กประสบความสำเร็จ ส่งเสริมความรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม และพัฒนาความมั่นใจในการแก้ปัญหาของตน ส่งเสริมภาพลักษณ์ของตน พัฒนาความรับผิดชอบ เป็นประสบการณ์เชิงบูรณาการอย่างมีความหมาย เด็กได้เรียนรู้ที่จะวางแผนและดำเนินการให้สำเร็จตามแผน รวมทั้งการพัฒนาสมาธิและความมุ่งมั่นในการทำงาน ฝึกการตัดสินใจในการรู้จักเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง จนเกิดเป็นพฤติกรรมติดตัวให้สามารถกำกับตนเองได้ตามวัย

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2561). *คู่มือพ่อแม่ผู้ปกครองการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยแบบโรงเรียนบ้าน: Home school*. ต้นกล้า.
- ดุขฎิ อุปการ และอุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. (2562). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนกิจกรรมเสรีตามแนวคิดเครื่องมือทางปัญญาและการเรียนรู้โดยไซมอนเป็นฐานเพื่อเสริมเสริมสร้างเอ็กเซ็กคิวทีฟฟังก์ชันส์ของเด็กอนุบาล, *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(3), 217-237.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2561). พัฒนาการสมองด้านการคิดในเด็กปฐมวัย. ใน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, *คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF สำหรับครูปฐมวัย*. (หน้า 16-27). สสส.
- ปิยบุษ รัตนพงษ์ และประกอบ ใจมั่น. (2566). ความสามารถในการจัดการตนเองเด็กปฐมวัย. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 2(2), 9–20.
- สิริพร ลั่นจี และศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2564). บทบาทครูในการส่งเสริมพฤติกรรมกำกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1, *OJED*, 16(2), 1-12.
- สุปรียา ผาสุกสถิตพงศ์ และปิยะนันท์ หิรัญย์ชโลธร. (2566) ผลการใช้ชุดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง “PLAY AT HOME” เพื่อส่งเสริมการกำกับตนเองในเด็กปฐมวัย, *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(2), 438–454.
- สุภาวดี หาญเมธี. (2561). รู้จักทักษะสมอง EF - Executive Functions. ใน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, *คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF สำหรับครูปฐมวัย*. (หน้า 28-59). สสส.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2564). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 13). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ แก่นกระโทก และปัทมาวดี เล่ห์มงคล. (2566) ผลการจัดกิจกรรมศิลปะจากวัสดุธรรมชาติเพื่อส่งเสริมการกำกับตนเองของเด็กปฐมวัย, *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 6(19), 7–16.
- Grimmer T. & Geens W. (2023). *Nurturing Self-Regulation in Early Childhood Adopting an Ethos and Approach*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Williams L. R., & Fromberg D. P. (2014). *The Encyclopedia of Early Childhood Education*. Garland.
- Yetti, E. (2021). Moving to The Beats: The Effect of Dance Education on Early Self-Regulation, *JPUD - Journal Pendidikan Usia Dini*, 15(2), 395–408.